

НАРОДЕН ТЕАТЪР "КРЪСТО САРАФОВ"

ПРОТОКОЛ

на заседанието на Художествения
съвет и на КНИК, състояли се на
17 и 21 февруари 1953 г. за прие-
мане на пиесата "ПОД ЗЛАТНИЯ
ОРЕЛ" от Я. Галан.

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

	стр.
I. ОТКРИВАНЕ	1
II. ИЗКАЗВАНИЯ:	
1. Кръстю Мирски	1
2. Георги Цанев	4
3. Петър Димитров	9
4. Георги Караславов	12
5. Николай Лилиев	18
6. Стефан Савов	21
7. Филип Филипов	22
8. Иванка Димитрова	28
9. Марга Колчакова	32
10. Масалитинов	37
11. Сърчаджиев	39
Втора част - в КНИК:	
12. Сърчаджиев	43
2. Мандаджиев	44
3. Володин	45
4. Славчо Васев	48
III. ЗАКРИВАНЕ	54

НАРОДЕН ТЕАТЪР "КРЪСТЮ САРАТОВ" - ХУДОЖЕСТВЕН СЪВЕТ

О Б С Ъ Ж Д А Н И Е

на постановката на пиесата "ПОД ЗЛАТНИЯ ОРЕЛ"

София, вторник, 17 февруари 1953 г.

Открито в 17.30 ч. в кабинета на директора
на Народния театър след репетиция

- 0 -

ПРИСЪСТВУВАТ: Камен Зидаров, Н.О.Масалитинов, Ст.Сърчаджиев, Ф.Филипов, Кр.Мирски, Н.Лилиев, М.Бениш, Георги Цанев, Георги Караславов, Петър Димитров, Стефан Савов, Олга Кирчева, Магда Колчаккова, Иванка Димитрова и Емил Стефанов.

ПРЕДС.ДИРЕКТОР КАМЕНЗИДАРОВ: Другари! Има налице нужното число членове на Художествения съвет и следователно можем да започнем.

Вие днес сте гледали нашата нова постановка, която готвим, а именно "Под златния орел" от Ярослав Галан. Сега ще трябва да се изкажете, за да видим дали сме стигнали до положението да поканим Комитета за наука, изкуство и култура да гледа евентуално пиесата и да говорим за приежанието ѝ.

Има думата др.Кръстю Мирски.

КРЪСТЮ МИРСКИ: Другари! Аз не мога да кажа нещо повече от това, което беше казано в режисьорския съвет. Накратко ще го повтора.

В сравнение с последната репетиция, която гледахме преди 12-15 дни, мене ми се струва, че пиесата сега е още по-улегнала, че много неща са вече добре затвърдени, обаче някаква основна разлика в каквато и да било посока не забелязах, а може би тя не е и необходима. В този вид пиесата според мене може да се приеме и от публиката, пък и от съвета.

Какво мога аз да кажа повече? Вярно е, че според мене цялата пиеса е проведена, макар и детайлирано, но повърхностно, т.е. режисьорът и актьорите не са достатъчно задълбочили, така да се каже във всичките тънкости, които ще доведат и водят до поведението на героите. Актьорът знае, че ето това е радостно, а това е тъжно,

и той го преценява и го възприема така, както трябва, правилно. Обаче това радостно и тъжно, съобразено ли е с логиката, с характера, със ситуациите, в които тия герои се намират? А характерът и ситуациите на героите са нещо неповторимо и следователно съобразено с тази неповторимост ли е то? Тъгата или радостта трябва да си имат своя неповторимост и те трябва да имат не само тъга или радост, ами такава тъга или радост, която отговаря само за тази ситуация и само за тия характери. Ето това дотам като че ли в пиесата не е стигнато. И ето защо мене ми се струва, че малко се затруднява зрителят и в това отношение да следи дори сюжетния развой, защото като гледаш актьора да играе, не можеш достатъчно ясно да разберем какви са подбудите за неговото поведение и какво той точно в дадения момент иска. Това, разбира се, аз го малко пресилям, то не се отнася за всички актьори и за всички места. Но такова нещо като че ли е останало в пиесата.

Пак ще повторя, че пиесата би спечелила, ако беше посъкратена малко.

Може да се каже, че сега се убедих, какво известни роли просто като че ли не са достатъчно правилно разпределени. Дори и ролята на Маргарита Дунаринова, която трябва да те затрогне и спечели с това, че е мнничката Норма Фензи, която идва в началото, още незапозната с тази действителност и под влиянието на тази действителност, очите ѝ се отварят, тя се развива и накрая става един човек много по-определено и изяснено становище. Макар и тя да полага усилия, това усилие да се предаде това развитие не стига достатъчно до зрителя, понеже още отначалото тя внушава един човек, който е вече до известна степен улегнал в живота.

За Лили Попиванова ще кажа, че би спечелила, ако не играеше това, което трябва да живее. Тя малко така - какво да кажа - показва, че ето това, така, или иначе трябва да бъде. Но аз съм я виждал да го показва на репетициите, а на представлението имам впечатление, че тя до голяма степен ще преодолее тази слабост.

Много ми се хареса Олга Кирчева. И действително, като се говори за неповторимост на образа и на ситуацията, това тя е постигнала до голяма степен. Може би напълно образът е ясен и интересен и цялата му прозрачност, и цялата му същност, на този образ, за

зрителя личи.

Андрей Чапразов не се е много изменил и затова образът му остава все още неясен за зрителя. И двама-трима от тези, с които гледах репетицията, ме попитаха да им обясня какъв образ е.

Георги Георгиев, според мене, е напреднал, сега играе доста по-добре.

Също така и Петърсын си е това, което беше преди двадесет дена, според мене — добър, интересен, и понеже нашата публика не го е гледала друг път, тя ще го приеме. Който го е гледал повече пъти, ще открие в неговата игра това, което му е известно и от други роли. Но тук ние това малко знаем.

Стефан Великов в ролята на Андрей Макаров е добър. Като се вземе предвид ролята и актьорът, който изпълнява тая роля, резултатът е този, който може да се очаква. Добър е, хубав е.

Какво да кажа повече? Пиесата е улегнала, така както е разработена и проведена. На мене би ми се щяло да можеше да се вникне още по-добре в подбудите на героите, да се разбере по-добре, така да се каже, всичките тънкости на тяхното поведение и героите да са прозрени за зрителя, да ги разбира зрителят. Това недостатъчно като че ли е по силите. И пак ще кажа: дори сюжетно пиесата е трудно да се следи поради това, че е работено от страна на артисти и режисьор, като че ли търсено е разрешение на отделни малки парченца, а не на непрекъснатата линия на развитието и на разкриването както на образите, така и на сюжетното съдържание на пиесата. Но това не може, според мене, да се измени.

ПРЕДС.ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Цупович как го намирате?

КРЪСТЮ МИРСКИ: Малко пресилва. Повече прави може би отколкото трябва. Но образът е ясен. Също така е и със Стефан Савов. Въобще, добре е.

Аз нямам други бележки да правя, защото бележките ми са от такова естество, че те не могат сега да се нанасят. И не знам казах ли: хубаво е да се посъкрати малко пиесата, много би спечелила — колкото и да е трудно това. Но днес и антрактите бяха увеличени.

ОЛГА КИРЧЕВА: Нови неща имаше.

ПРЕДС.ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Друг път свършва за 3 и поло-

вина часа, а днес какво е станало - не зная!

ОБАЖДАТ СЕ: Много дълги бяха антрактите.

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: Точно 4 часа и половина днес трая.

ПРЕДС.ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Това е ужасно. 3 часа и половина представление се издържа, но 4 часа представление е много.

КРЪСТЮ МИРСКИ: Какво да кажа още? Комитетът за наука, изкуство и култура може в петък да гледа пиесата.

ПРЕДС.ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: В тия два кратки дни кое най-вече да се поправи? Кои са поправимите неща за тия два дена?

КРЪСТЮ МИРСКИ: Аз мисля, че пиесата е улегнала, така както е разработена. Аз не бих имал нищо конкретно да предложа.

ПРЕДС.ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Има думата Георги Цанев.

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: Аз съм свикнал да говоря за неща, които най-напред съм виждал като слово и ми е малко трудничко да говоря за нещо, което само е минало пред мене в образи и звукове, и то само веднъж. Но все пак някои впечатления ще кажа.

Мене ми се струва - може би това се дължи на дългите антракти - че някак си бавно върви цялата пиеса.

ПРЕДС.ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Няма ритъм.

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: Не само че чакаме много в атрактите, но и самото развитие на сцената върви бавно. Такова впечатление имам. Където каквото трябва да се направи, то ще се направи и това вие най-добре ще си кажете. Но това е впечатлението, което имам, такова е то и това особено тежко е в първата картина, която прави впечатление малко на хаотична, неопределена. И може би на това се дължи, че от първи път виждаш много хора и не знаеш кой какво ще прави. Друго е ако човек знаеше нещо, ако има програма. Но за мене имаше много неясни работи. Аз например най-напред се очудих на тия двама души там - Белин и Цупович. Единият е страшна, мрачна, демонична фигура. Такова впечатление имам аз за него, за Савов - с грима му и с всичкото му, през цялото време, и по-нататък го следях. Прави впечатление на човек, който е постоянно в някаква нервна треска. Такова впечатление аз имам през цялото време - и от грима му, и иначе, от настроението му.

ПРЕДС.ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Криминалист!

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: Да, просто човек, който току-що е излязъл от затвора или който ще отиде в затвора. Нещо такова.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Правилно е това за Стефан.

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: А другият, Цупович – той е една такава въртележка, съвсем несериозно нещо. Той е сложен там, за помощник комендант ли е – и досега не разбирам какъв е.

СТЕФАН САВОВ: Да, помощник комендант е.

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: И досега не разбрах каква е собствено ролята му там. Какъв беше той в лагера? От полицията ли е, какъв е?

СТЕФАН САВОВ: Цупович е помощник комендант на лагера, а аз съм подпредседател на Националния съвет.

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: Да, поменавя се на едно място: "подпредседател на Националния съвет". Аз мисля, че има нещо пресилено и в двата образа. И това е работа на режисьора, струва ми се. Ясно е, че така е режисирал той, че те така трябва да се развиват. Но трябва да се произглади нещо...

ПРЕДС. ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: И потушира.

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: ... да се поочовечат, те са зверове; но и да са зверове, те имат все пак някакъв образ човешки. И няма защо там през цялото време да бъдат в тази непрекъсната треска, както са дадени. Единият е много лек, а на другия линията е много интересна, забавна е и държи публиката много хубаво, но все пак не бива да пресилва така. Мисля, че същото впечатление и Бирски го каза. Аз говоря това във връзка с първата сцена, която прави едно такова неопределено впечатление на зрителя. Сега ще се върна за общото впечатление, а после на другото.

Общо пиесата прави такова впечатление. Актьорите ту много ниско говорят и неразбрано, ту някои декламираат. Така например майор Петърсън твърде често не можеше да му разбереш какво казва. Просто имаше цели пасажки, които аз не можах да чуя от него.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: На кой ред бяхте?

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: На първия ред. А си представлявам на четвъртия и на петия ред какво е, където изобщо глухо се слуша. Аз съм бивал там. Там нищо не се чува и когато човек вика, а камо ли по-ниско да говори.

Също така в предпоследната сцена в диалога между сержанта и Норма Бенси, когато приказваха – там също така много реплики изчезнаха, не можах да се чуят. На много места се говори ниско. Тряб

ва значи по-високо и по-ясно да се говори. И може би не толкова високо, колкото ясно да се говори. Това от една страна. От друга страна някъде пък много се вика. Просто викове; мисля, че никоя пиеса не убеждава с високия тон, а с тона, който иде отвътре, от настроението на човека, да се чувствава, че тонът отговаря на настроението.

СТ.СЪРЧАДЖИЕВ: Главно пак в Петърсът.

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: Не толкова в Петърсът. Андрей Макаров например на едно място казва: "Аз съм син на велик народ", но го казва така декламаторски, звучи като че ли стихотворение чете, а не го говори от сърцето си. Може по-просто, по-задушевно, по-подчертано да се каже, но с известна простота. Не знам какво ще кажете вие, но мене ми се струва, че когато идва вестта, че Макаров е обесен и когато Дуда извиква: "Убийци!", този вик вече може, допустим е, но когато казва: "Макаров ще победи!", това трябва да се каже с друг тон, а не с такъв вик.

ОЛГА КИРЧЕВА: Това е право.

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: А той крещи, той вика като на митинг. В такъв момент, когато другарят му е загинал, съвсем друг тон трябва да е ясен, подчертан, душевен, дълбок, с увереност и с чувство, но не с крещящ тон. А това "убийци" - то е друго. То е вик, то е действително крясък. Имаше такива фрази и у Макаров някъде.

Сега за Макаров. Аз общо бих рекъл, че така трябва да се играе и все пак не ме убеждава неговата игра. Чувствувам, че той знае какво трябва да каже, как трябва да го каже, точно какво трябва да направи, но всичко това е студено, едва ли не автоматично. Така някак си по сцената върви без сърце и без душа. Или не съвсем така, но без достатъчно сърце, без достатъчна душа. Трябва малко повече вживяване в тая роля, за да ни убеди. Аз такова впечатление имам от него.

Майор Петърсът общо взето добре играе. Той е интересен образ. Аз малко познавам този актьор. Оказа се, че той бил от Пловдив.

ПРЕДС.ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Да, той е от Пловдивския театър.

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: Но не му достига гласът нему. Гласът му не

съответствува на играта.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Всичките от там нямат гласове.

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: Иначе технически той е овладял ролята си, добър е.

Много хубаво впечатление, заразително действа играта на Олга Кирчева. Това е потисната от живота жена, която се страхува от всичко, която просто се бои на всяка крачка и в думата си е добра, и все пак може да извърши и най-голямото престъпление, в такъв смисъл - да излъже, да каже лъжа, защото е безсилна, защото е уплашена от живота. И много хубаво внушава този образ. Прекрасна е, то е така, на мене ми харесва.

За Дупаринова. Нейната игра също така общо взето ми хареса. Аз не мисля, че у нея няма развитие, това развитие тя го показва на сцената.

КРЪСТЮ МИРСКИ: Не казвам това. Има развитие, но аз друго исках да кажа. Но не е важно.

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: То личи. Тя идва като честна американка, която мисли добре и за своята демокрация, както тя си я представява, и за отношенията на американците към другите хора и т.н. И в същност е изненадана от всичко това. И това тя го показва навсякъде, и се развива според това, как тя узнава тази истина. Само отделни моменти, които точно не мога да посоча, и не запомних, има, когато тя стои като че ли дълго трябва да съобрази нещо, като че ли много мисли в известни моменти. Ето такива неща има. Получава се малко нещо актьорство в такива моменти. Може би това е нейният навик - не знам. Но общо взето добра е нейната игра. Само че малко по-ясно трябва да говори. Има такива моменти, когато трябва по-ясно да говори. Тя има задушевен тон на своята реч, но може би и на това се дължи, че ниско говори.

Сержантът не хваща окото ми, особено отначало. Много грубо е. Не че той е груб - в същност това е и ролята му да бъде груб, но грубо като игра, не е улегнал, играта у него се чувства още. Може би ще се оправи. Научавам, че той е бил ученик.

ПРЕДС. ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Школьник е.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Студент е още.

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: Може би на това се дължи. Във всеки случай, това е впечатлението ми.

За един друг момент исках да кажа нещо. За играта на другите актьори не съм си набелязал бележки.

Ст.СЪРЧАДЖИЕВ: Ами за Цупович какво ще кажете?

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: Аз казах там на репетицията, а и Масалитинов го каза: струва ми се, че убийството става много бързо. Излизат онзи и изведиш онай изпищява!

СТЕФАН САВОВ: Тя избързва.

ПРЕДС.ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Там се извършва и ограбване на чекмеджето. Трябва да се прецени.

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: Преди ограбването е въпросът. Въпросът е за изпищяването, когато публиката вече разбира, че е станало убийство.

СТЕФАН СЪРЧАДЖИЕВ: Когато Стефан Савов излиза да угаси осветлението.

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: И една бележка за езика. На едно място Чапразов казва на Дупаринова: "Извади си изводите!" И тя отговаря: "Аз вече ги извадих". Това "Извади си изводите" не е правилно. Трябва да каже: "Направи си извода" или нещо подобно.

ПРЕДС.ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Те са сбъркали.

СТЕФАН САВОВ: Понеже така е поддал, и тя така повтаря.

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: Още по-добре е, че е грешка.

Ст.СЪРЧАДЖИЕВ: Това ще се поправи.

ОЛГА КИРЧЕВА: Това е днешна грешка.

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: Аз не мисля, че е неясен образът. Образът не е неясен. Напротив, това си е един човек, който не рита срещу ръжена никога. Но му се ще да е много замесен в престъпление и гледа къде може да избегне. Но щом началството заповяда, или щом е нужно, той ще си го направи. Ей такова впечатление се получава от него. Той си остава, в душата си е не така честен, както може да се помисли в някои моменти. Това е просто един човек, който върви по линията на своята кариера, без много скруполи. И все пак гледа да не е замесен непременно в такава история.

Аз казвам, че може да направи такова впечатление, защото не е улегнал още. И неговата роля е такава. Но в общи линии мисля, че

е правилно дадена неговата роля. Това са моите впечатления: на мене пиесата и представлението много ми харесаха.

ПРЕДС.ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Значи Вашият извод е: може да се извика Комитетът. Пиесата действа, другари. Аз трябва да кажа, че имаше моменти, когато не можеше човек да си съдържа съзвоните. Трогателна е, действа пиесата.

ОЛГА КИРЧЕВА: Ами за съкращение на пиесата?

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: За да мога да кажа кое трябва да се съкрати в текста, аз трябва да знам по-добре пиесата. От едно гледане не бих могъл да кажа какво точно да се съкрати, ако може разбира се въобще да се съкращава. Аз мисля, че по-скоро трябва да се съкратят антрактите. Много дълги паузи имаше. Но иначе не.

ПРЕДС.ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: За 3 часа и половина трябва да се свърши пиесата.

СТ.СЪРЧАДЖИЕВ: От 12 до 13 минути се правеха промените, вместо за 5 минути.

ПРЕДС.ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: По-бързо трябва да стават промените.

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: Но общо пиесата ще действа. Спектакълът е хубав и ще има успех.

ПРЕДС.ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Има думата Петър Димитров.

ПЕТЪР ДИМИТРОВ: Много ми хареса спектакълът. Пиесата е тръгнала добре и майсторски е направена. Това е образец на драматургия. Много хубаво е написана пиесата. Аз няма да говоря за успехите, само искам да ви укажа на някои слабости.

Пиесата се игра, според мене, много хубаво. Образите са изяснени. Е, би могло да се пожелае по-голямо детайлиране, както каза Мирски, и по-задълбочено. Но аз смятам, че повече от туй трудно ще се постигне. Разбира се, има много хубави образи, като този на Кирчева и на Дупаринова. Жените са изобщо тук добре и специално Кирчева е много добра.

Смятам, че Бобчевски, особено в четвърта картина, много изпада в истерика. Смятам, че тази истерика не е много необходима. Изпада в един истеричен тон, там където казва: "Ако още продължаваш, ще излезеш навън". Това е в същност един предупредителен тон, но в него той се превръща на такъв тон, че той с истерика, с напрежение трябва да извика да я изхвърлят навън. Така се получава.

На много места значи има излишна външна нервност.

ПРЕДС. ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Това не е правилно. Според мене, може би днес се е получило това.

ПЕТЪР ДИМИТРОВ: Вика и дори преграква.

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: Да, защото той вижда, че му пропада построят.

СТ. СЪРЧАДЖИЕВ: Външна нервност.

ПЕТЪР ДИМИТРОВ: Да, нервност на дребно. Не човек на големи работи, с голям характер, а просто един заядлив полицаи на дребно. А това не трябва да е така.

За Стефан Великов. За него трябва да се направи нещо. Да се подстриже, нещо, да се направи, за да изглежда малко по-млад. Мене ми се струва, че ако се направи и дрехата му да не е толкова широка, която му убива фигурата и го прави още по-стар, ако се стесни малко палтото, за да се очертае фигурата му, като млада, ще бъде по-добър. А така се получава нещо грохнало и старо и не помага за това да не получи той именно малко по-младежки вид. И на някои места, както каза и др. Цанев, той е декламативен. Там където трябва дълбоко, уверено и твърдо, с вътрешна сила да говори, там той малко декламативно го казва. На някои места се получава декламативност.

Гец в първото действие на много места вика съвсем неосправдано. Мене ми се струва, че такъв човек, какъвто той го представява в първото действие, много трудно може после да повярваме, че може да стане такъв душевен прелом в него, както става в същност. Той е такъв хулиган, такъв неприятен човек, такъв закоравял побойник и разбойник в първото действие, че не можеш да му повярваш в никой случай, когато виждаш после този душевен прелом у него, който става по-нататък. Даже като се отърсиш от този душевен прелом у него, пак остава някаква неприязнь спрямо него, защото действително той е много аругантен - груб и закоравял престъпник, отначалото на първото действие. Просто виждаш го, че той е това: сержант! Той е патриот по своето разбиране, по заповед върши всичките тия работи. Вярно е, че е груб, но тая грубост не избива в такова дълбоко убеждение да мразиш тия хора, да ги ненавиждаш. И смятам, че е никак си прекалено, вика много, груб е, креши.

Сцената просто не може да побере гласа му.

Петър Василев, според мене, добър, хубав образ е създал. Малко така се мъчи някъде, преиграва някъде малко, но именно там малко пресилено работи – някъде смекове и такива работи, които биха могли да се тувират.

Дупаринова е добра. Аз друго не виждам особено.

ПРЕДС.ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Разбира ли се, че у Чапразов става прелом?

ПЕТЪР ДИМИТРОВ: То се разбира. Но от актьора не е ярко изразено, отделните моменти не са изразени така ярко.

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: Че се разкрива същността му?

СТ.СЪРЧАДЖИЕВ: Той е постоянно лъжкар се интелегент между полицията и логиката, докато най-сетне става полицай.

ПРЕДС.ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Докато се разкри. Не е така ярко дадено обаче.

ПЕТЪР ДИМИТРОВ: Разбира се, но не е дадено с една тънка и задълбочена игра, за да можеш да видиш, че този човек, при тия преходи, които ги прави, е все пак такъв човек, защото той обича тая жена. И в последното действие, когато се прощава с нея, той се прощава без много дълбоко изживяване с нея. Просто казва й "ебогом" и толкова. Той разговаря, обаче не преживява тая раздяла достатъчно психологически, дълбоко не я преживява. Аз мисля, че повече не може да даде, засега е млад актьор. Нему му трябва още да се развива.

ГЕОРГИ КАРАСЛАВОВ: Колко години ще е още млад?

ПЕТЪР ДИМИТРОВ: Седем-осем години е на сцената. Не е повече.

СТЕФАН САВОВ: Малко е това.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Девет години е на сцената.

ПЕТЪР ДИМИТРОВ: Аз мисля, че спектакълът може да се покаже. Той мене ме развълнува, макар че във второто действие не може да се разбере какво е това. Ако има някакъв начин да се разясни, някой да каже нещо, къде се намираме, в какъв лагер се намираме. Но някой трябва да даде някаква реплика, с две думи, за да се разбере.

СТ.СЪРЧАДЖИЕВ: Ние сложихме една реплика.

ПЕТЪР ДИМИТРОВ: Да, трябва да се разбере какво е това: лагер ли е, що е.

СТ.СЪРЧАДЖИЕВ: Казва се: лагер.

ПРЕДС.ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Казва се на едно място: тук не е еди какво си, а е лагер на разселници.

ПЕТЪР ДИМИТРОВ: Да, но ние за лагер на разселници имаме друга представа. Ако бяхме видели лагер с телена ограда, ще кажем веднага, че е лагер, а тук виждаме кръчма, влизат и излизат, разправят, че са в лагер, а пият в кръчмата.

ПРЕДС.ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: А ти знаеш, че не се излиза от лагера.

ПЕТЪР ДИМИТРОВ: Да, не се излиза. В първото действие една побърканост се получава, не може да се ориентираш.

ПРЕДС.ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Ще помислим да сложим едно изречение.

ПЕТЪР ДИМИТРОВ: Разбира се, това първо действие се забравя цялото, ...

ПРЕДС.ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Слава богу, че се забравя.

ПЕТЪР ДИМИТРОВ: Когато дойдат хубавите места, като дойде онова напрежение, след като почне действително драматургическото. А авторът е наситил тия сцени, просто забравяш, всичко следва с внимание и пауза и режисьора и всички, които правят такива дълги антракти. Чакаш по-скоро да дойде действието, за да видиш какво става с тия хора. Вълнуващо действие, аз ръкоплясках, много вълнуващо е, и смятам, че е много полезно представлението. Това ще бъде едно въздействащо представление.

Разбира се, аз предполагам, че нататък и актьорите ще се развият, ще улегнат ролите им, щж по-сигурни ще бъдат те в тях, но все пак смятам, че някои работи може да се поправят. Например първо оня момент – Бобчевски да не изпада в тая истерика, където става дребен и никакъв враг; такъв истеричен враг той не е враг. И второ: колкото е възможно по фигура, с дрехите, с остриганост на косата да направим Великов по-млад. Не можеш да повярваш, че може да се влюби толкова много в такъв човек някой. Герой – герой, но все пак в края на краищата трябва да има и нещо друго за любовта. Героизмът не е достатъчен за любовта, трябва да има и нещо друго.

ПРЕДС.КАМЕН ЗИДАРОВ: Има думата Георги Караславов.

ГЕОРГИ КАРАСЛАВОВ: Най-напред трябва да подчертая и да кажа, че спектакълът ще продължи много. Не само на тая репетиция той про-

дължи, но въобще ще продължи много. И мене ми се струва, че може да се съкрати. И вие няма защо да се церемоните. Някъде ще поставите някаква реплика, да се уяснят някои неща. Някъде ще прехвърлите някои реплики и сцени и можете просто да съкратите някоя картина. Особено там, където Маргарита Дупаринова отива с писмото и пр. Това може някъде другаде да се вмести. Така ми се струва. Но представете си, че даже при петминутните промени спектакълът продължава 3 и половина часа. Много е 3 и половина часа. Хората не могат да изтраят толкова!

ПЕТЪР ДИМИТРОВ: Извинете ме. И аз мисля, че този пазарлък с огърлицата например може да се съкрати.

ГЕОРГИ КАРАСЛАВОВ: И това може да се съкрати.

ПЕТЪР ДИМИТРОВ: Въобще много дълго продължава този пазарлък.

ГЕОРГИ КАРАСЛАВОВ: Да, може да се съкрати.

ПРЕДС.ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Пиесата "Любов" колко време трае?

МАГДА КОМЧАКОВА: Три часа и половина.

КРЪСТО МИРСКИ: 3 часа и 20 минути.

ПРЕДС.ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: 3 часа и половина не е много.

ГЕОРГИ КАРАСЛАВОВ: Някои от артистите на места бъркаха репликите си. Да се обърне внимание на това нещо. Даже много груби грешки правят. След това на някои места мизансценът трябва да се уточни още повече. Имаше объркване на някои места. Аз не знам дали забелязахте това?

СТ.СЪРЧАДЖИЕВ: Да.

ГЕОРГИ КАРАСЛАВОВ: Сега за ролите. Мене ми се струва, че Дупаринова, която общо взето играе много добре, все пак трябва още малко да изясни своето прогресивно осъзнаване. Тя идва, с известна представа за американската демокрация след Втората световна война, в Германия и понеже такива безобразия в Америка все пак не е виждала, като в окупираната страна, тук тя вижда своите сънародници като окупатори и буквално казва така: "Аз не мога да ги позная, не мога да повярвам, че това са моите сънародници". А когато тя вижда колко подло, колко гнусно, колко мръсно и коварно се отнасят тия така наречени блюстители на демокрацията, на сво-

бодата, към своите довчераши и тогавашни оде, така наречени съюзници, съветските граждани, случайно или по някакъв начин попаднали в този лагер за разселници, бивши красноармейци, тогава у нея се разкрива цялата гнилота на този строй и туй нещо, това осъзнаване ми се струва, че трябва да бъде подчертано още повече, защото в това се състои една от главните тенденции на пиесата: да видят не само тези съветски войници, които са попаднали там, колко са гнусни тези империалисти от Уолстрий, но и самите американци, честни граждани, да видят какво представляват те.

Маргарита Дупаринова, така да се каже, дава израз на тази идея на автора: самите американски граждани като се облъскат с този терор, с тази твърдост и пр., как се осъзнават в прогресивно направление.

Много неубедително беше нейното извикване, когато по телефона в последната картина ѝ съобщи, че Макаров е екзекутиран един час по-рано. И това очудване, което беше смесено с дълбоко презрение, даже с отчаяние, че тоя човек е загинал. И затова не можа да се създаде онай атмосфера на презрение към тия убийци, каквото очаква публиката. Публиката е подготвена за такова нещо, а не можа да се получи. Затова мене ми се струва, че режисьорът трябва да си вземе бележка специално тази последна сцена да бъде още по-добре изпипана, да бъде стегната, вързана, да бъде органически споена. Там просто като че ли всеки преживяваше за себе си. Там това подло убийство на Макаров ги свързва в едно всички тия форми. Не се чувствуваше този колектив, който в края на краищата израства като една заплаха и като един протест срещу тия подпалвачи на нова световна война, американските империалисти.

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: Пардон. За същия този момент аз искам да питам да ми обясните: защо там толкова се говореше за часа? Той ще бъде екзекутиран в 12 часа! В добре, казва се: "Съветската мисия дойде". И защо пък чакат това 12 часа! И все казват: още един час остава. И аз пак задавам въпроса: защо? Имаше по-рано друго нещо. Ставаше дума за някакъв губернатор, за някакъв отговор.

Ст. СЪРЧАДЖИЕВ: Чакат отговор от губернаторството за освобождението му.

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: Тук има нещо неизяснено. Да не е съкращавано нещо!

СТ.СЪРЧАДЖИЕВ: Все пак има съмнение, че може нещо да стане.

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: След като мисията е дошла, защо трябва да се чака часът на екзекутирането? Изобщо този час не ми е ясен на мене - защо се чака?

ГЕОРГИ КАРАСЛАВОВ: Понеже във връзка с изпълнението на екзекуцията се засегна и въпросът за наказанието, искам да кажа още нещо за тая сцена на полицейското разследване. Аз смятам, че тази сцена още трябва да се изглади, да се обработи, в смисъл да няма толкова истерика. На места просто истерично викаха и едните, и другите. Този Петърсът има огромен полицейски опит, той е съвсем очевидно това, и той няма защо така истерично да крещи: "Стига, спрете, забранявам Ви! Отнемам Ви думата!" Да, той трябва просто така да чукне като началство, защото той е при това и майор.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: После, те са в ръцете му!

ГЕОРГИ КАРАСЛАВОВ: Да, те са в ръцете му. Той трябва по-ловко, по-спокойно да ръководи. После, той се издаваше много лесно с тия истерични викове. Той трябва да лавира. И в това отношение аз смятам, че режисьорът също трябва да си вземе бележка.

Аз смятам, че др.Стефан Савов игра добре ролята си. А също и др.Петър Василев. Те бяха два противоположни характера, а служеха на един и същ господар. Белин е груб, дързък, побойник, хулиган, уличник просто, а онзи е юрист, адвокат, той цитира даже латински сентенции, мазник е, един спекулант и ми се струва, че Петър Василев добре си изигра ролята. Изобщо той на публиката много ще въздействува, ще влияе, публиката ще го хареса, той добре играе. Той даде индивидуалност просто на този тип с редица такива особени мимики, движения и пр. Той много добре го детайлира и индивидуализира. Мене ми се струва, че няма защо да го пипате вие него.

Георги Георгиев в първото действие позираше. Той просто играеше. Когато това трябва да бъде един американец със съвсем първобитна психика. Понеже са победители и понеже са богата, силна страна, свикнал да командва като сержант от полицията. Но все пак той трябва да се покаже, с оглед на по-нататъшното му идейно развитие, с оглед на по-нататъшния дълбок душевен прелом. Той трябва да се покаже все пак като грубиян, но добродушен, не дълбоко покварен. Тоя човек не се е сблъсквал дотогава с по-сложни прежи-

вявания и следователно той не знае, просто не подозира какво става зад него, зад гърба му. И аз смятам, че в първото действие той може да влезе така малко и покровителствено да се отнася към всички – санким всичките вие сте ми в ръцете – а не като влезе като че ли мечка влиза!

ПРЕДС.ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Тъй го казват "мечата лапа".

ГЕОРГИ КАРАСЛАВОВ: Той си е "меча лапа".

ПРЕДС.ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: По физически данни.

ГЕОРГИ КАРАСЛАВОВ: Да, "меча лапа". Това са понятия, които са навлезли в американския жаргон от червенокожите: "Орлово гнездо", "Мечата лапа" и т.н. То е естествено, но мене ми се струва, че с оглед на по-нататъшното развитие, трябва да се даде известно добродушие. Оня го блъска, а той не трябва да падне. Спира се просто пред смелостта и пред силата на моряка, съветския моряк! Надсмива се и все пак казва: "Аз ще си отида, но ще ти дам да разбереш!" А така както е представен още в първото действие, просто няма място след това за този прелом, който става в неговата душа.

Ваденето на този револвер, според мене, не е добре. В Америка се пердашат с боко, избиват си челюстите, но револвери не вадят. В тъмния сокак ако трябва да те застрелят и да те ограбят, там вадят револвери.

ОБАЖДАТ СЕ: Значи не се вадят револвери там!

ГЕОРГИ КАРАСЛАВОВ: Това е погрешно.

ОЛГА КИРЧЕВА: Ами той е в окупирана зона, не е в Америка!

ГЕОРГИ КАРАСЛАВОВ: Не забравяйте, че всеки носи типичните прояви на мястото, откъдето иде.

СТ.СЪРЧАДЖИЕВ: То си е по автора така.

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: Правилно е. Може да се ретушира някъде.

ГЕОРГИ КАРАСЛАВОВ: Др.Олга Кирчева според мене трябва да прояви повече типичните ~~ах~~ черти на тази германка, еснавка, кръчмарка, сметкаджийка и трябва да прояви повече егоизъм. Нейният страх не идва само от това, че тя е в окупирана от чужденци територия, нейният страх идва изобщо от това, че тоя немски бюргер е свикнал да се страхува от властта, да се подчинява, още повече, че тя е прекарала режима на Хитлер, а режимът на Хитлер не е бил по-добър от този. Те повече трепереха от Хитлер отколкото от аме-

риканския режим. Тъй че тоя страх, той си е у нея. Но тя си е еснафка, сметкаджийка, егоистка. И разбира се, ако се колебае, то е пак от сметка. Не знае точно коя страна ще надделее, не знае къде би излязла, къде най-лесно би се измъкнала невинно. Оттам идва колебанието и страхът ѝ, а не че тя е кой знае каква честна! Германска кръчмарка и честна, и то в западната зона - оставете тая работа!

ОЛГА КИРЧЕВА: Все пак, факт е, че в нейната кръчма се събират всички тия хора - значи тя има авторитет.

ГЕОРГИ КАРАСЛАВОВ: Та то е пак сметка. Такава мръсна кръчма друг няма да идва.

ОЛГА КИРЧЕВА: Но какво ѝ плащат?

ГЕОРГИ КАРАСЛАВОВ: На това исках да ви обърна внимание. И най-забутаната кръчка в Германия е малко по-чиста, малко по-хубава и малко по-спретната.

ОЛГА КИРЧЕВА: Тук е мръсно.

ГЕОРГИ КАРАСЛАВОВ: Да, много сиво, много мръсно, много забутана кръчма е тая!

Стефан Великов според мене даде общо взето правдив образ на съветския човек, и по-специално на съветския моряк. Но на много места имаше доста пози в него, на места имаше и декламаторски елементи. Ако тия работи се премахнат, аз смятам, че той ще даде един прекрасен образ на съветския човек. И изражението на лицето му, и тонът му, и държанието му, и презрителното му поглеждане, и свиването на устните - всичко това ако няма тук-таме декламаторство, ако няма пози тук-таме, според мене ще бъде много добре. А това може много лесно от режисьора да се изпълни.

Аз смятам, че Чапразов е в ролята си, добър е. Той е добър и смятам, че много не трябва да го пипате. Някои казваха, че накрая трябвало да преживява кой знае какво! Той нищо не преживява.

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: Той нищо не преживява. Той е ^{добър човек} ~~прекрасен~~.

ГЕОРГИ КАРАСЛАВОВ: Когато даваха "Руският въпрос", вие си спомняте накрая как като не получи хонорар и му взеха къщата и му изнасят мебелите, жената вика просто: "Довиждане" и си заминава. След това аз специално се заинтересовах и ми казаха, че това е така.

Там, казват, много такива преживявания няма! Тъй че и тук смятам, че е съвсем естествено това.

ОЛГА КИРЧЕВА: Той си е повърхностен.

ГЕОРГИ КАРАСЛАВОВ: Но там и отношенията им са такива. Та мене ми се струва, че тук няма какво да се изпипва.

Последното действие – обръщам пак внимание – трябва да се обработи още. То е слабо, неубедително, неефектно като финал.

ОЛГА КИРЧЕВА: Авторът така го е написал.

ГЕОРГИ КАРАСЛАВОВ: Режисьорът може тук да даде повече, да го свърже в един колектив.

СТ. СЪРЧАДЖИЕВ: Един въпрос. Как мислите вие: фрау Милх трябва ли да се присъедини към колектива?

ГЕОРГИ КАРАСЛАВОВ: Не, тя наблюдава. Тя само гледа къде е по-изгодно, там да застане. Тя не трябва да се присъединява.

Общо спектакълът е добър, влиява извънредно много. Особено много е вълнуваща сцената, когато се разправят Великов и Дупарринова и след това, когато този Великов и Петърсын се разправят насаме. Изобщо няколко сцени имаше много хубаво направени и аз на тях няма да се спирам, защото няма защо да хвалим сега тука. Режисьорът, според мене, пък и актьорите, които слушат тук, се нуждаят да научат това, което трябва да се оправи, а не това, което е добре. То доброто ще стане още по-добро и спектакълът напълно ще улегне. Така както е спектакълът даден, особено като се пооправи още повече, като поулегнат още малко артистите, може спокойно да се покаже на отговорните хора от Комитета за наука, изкуство и култура. Смятам, че спектакълът е един успех за театъра.

ПРЕДС. ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Има думата Николай Лилев.

НИКОЛАЙ ЛИЛЕВ: Ние сме си наши. Аз не бих искал да повтарям това, което съм казал по-рано и това, което чухме от другарите. Затуй насочвам вниманието си към онова, което е най-важното нещо. Репетицията ще се гледа в петък от Комитета. Какво може да се направи до петък? Аз мисля, че главното внимание на нашия режисьор др. Сърчаджиев, постановчикът, трябва да бъде насочено към цялостното изпълнение на спектакъла. Защото в думите на др. Мирски има като че ли голяма истина. Работено е повече върху отделните сцени, без да са подчинени на една обща линия. Тъкмо тази обща линия – ако др. Сърчаджиев възприеме разбира се това – трябва да

се подири и на нея трябва да се подчини всичко онова, което видяхме тая сутрин, за да имаме едно цялостно впечатление от спектакъла.

Поотделно на действащите лица не зная дали трябва да се спирам, но бих казал, че в центъра на пиесата стоят преди всичко Андрей Макаров и Ана Робчук. Затуй бих искал да кажа няколко думи за тях и то главно за да подчертая нещо, което беше казано от другото и после не се повтори.

На др. Великов, който сигурно ще бъде добре в тая роля, би трябвало да се даде друг костюм. Това може би значително ще го облекчи разбира се, и тогава може би ~~да~~ ^{можем} да ~~не~~ получим онова впечатление, което искаме ние да видим у 30-годишния съветски човек, положителен герой – какъвто неведнъж сме казвали това, че в състава на трупата, пък може би и в състава на всички трупи в България, засега нямаме. Нямаме изпълнители както трябва.

На всеки случай др. Великов мисля, че ще бъде добър. Трябва да се обърне внимание на тия бележки, които му се направиха относно декламационните места в пиесата и относно тази поза, от която той все едно едва ли ще може да се освободи в толкова късо време. И на мене това се стори така, защото повече гледах отколкото слушах онова, което ме препраща към Годун. Има ли такова нещо, или така ми се видя, от което трябва да бъде освободен разбира се др. Великов, защото ние сме го виждали в тая роля и неволно мислим за Годун.

За Ана Робчук ще кажа това, което се подчерта от Мирски. Тя вярно разбира ролята си, но по-скоро не живее с тия чувства, които са в основата на пиесата, ами като че ли ги представи, показва тия чувства. Ако ~~не~~ ^{може} нейната игра на чувства да се превърне в живот с тия чувства, ще бъде и за изпълнителката по-добре, пък и за нас зрителите още по-добре.

За другите положителни образи в пиесата, които търпят своето развитие – вие ги знаете по-добре – Норма Фенси и сержантът – бих могъл да кажа следното.

Маргарита Дупаринова, вярно е, че може би е неподходяща за ролята си, но вярно е и друго нещо, че тя като талантлив човек успява да създаде един образ, който не можеш да отминеш. Има отделни места у нея, които са много добри. Но аз бих обърнал вни-

манието на други неща, на които може би в по-раншното изказване не съм обърнал внимание. То е за първото действие. Не защото др. Сърчаджиев често ми е казвал, че първото действие не върви, а защото наистина аз се убедих, че др. Георги Георгиев, който инък от четвъртата картина нататък си играе много добре ролята, в първото действие е прекалено зверски, бих казал, даден, за да не можеш да кажеш, че може да се разчита на някакво претворяване на образа от него по-нататък. От това се определят и отношенията на другите хора.

Георги Георгиев, както справедливо забеляза Караславов, би трябвало да даде ролята като груб, но примитивен човек, с грубостта на примитивен човек, грубост, която не изключва топлотата, която не изключва и възможностите за претворяване по-нататък на образа. Все пак едно прозорче в първата картина трябва да се остави, ^{та} Когато настъпва вече преломът в Георги Георгиев, това да се забележи и възприеме. Ако се измени това в този смисъл, то ще наложи известни изменения и в отношенията на другите хора.

Друго нещо. Бих искал да отбележа, че в тази първа картина наистина др. Сърчаджиев е направил много нещо, но трябва да се почувствува колективът на всички тия хора, които се събират около Андрей Макаров.

Бих искал да кажа нещо и за Андрей Чапразов. Той ще бъде това, което видяхме и това, което се знае. С нищо няма да снижи това, което е бил досега. Той лично като артист нищо няма да загуби, но пък много нещо няма да спечели може би от това, че играе такава хубава роля. Дали би могло до петък да му се помогне за нещо, за да израсне още повече, освен да си казва още по-леко репликите, да не се чувствува никаква пресиленост в неговите движения. Той почти се избугва в тази лекота, която в тази пиеса не е толкова необходима.

Олга Кирчева създава един много интересен образ. Не защото е тук и защото искам да ѝ правя комплименти, но мисля, че тя ще се приеме много добре от всички.

За този другар Тонев, който е така мило, симпатично момче на сцената, но който тъкмо в последната картина, когато произнася "Убийци!", така произнася тая дума, че аз не очаквах да чуя

тъкмо този вик от него! От там започва и онова, което споменаха другарите, че въобще в пиесата имало много кръсък и вик, та дори тая преценка стигна и до Андрей Макаров.

Не знай дали не забравих да кажа и нещо друго, но ако съм забравил, вие ще го кажете. Мисля, че в Петък може да се покани Комитетът, с риска, разчира се, да не се одобри пиесата. Това е стар начин и ние не трябва да си правим илюзията, че веднага ще го приемат. Но по-хубаво е да го видят и да си кажат мнението.

ПРЕДС. ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Има думата Стефан Савов.

НИКОЛАЙ ЛИЛИЕВ: Пропуснах, щях да забравя Стефан Савов. Стефан Савов беше, разбира се, добър.

СТЕФАН САВОВ: Направи ми впечатление това, което каза др. Цанев. То се получи затова, защото преди да дойдем до тия реплики, имаше други реплики, от които се вижда, че Цупович пуска фитил на този, който аз играя.

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: Предварително го настройва.

СТЕФАН САВОВ: Цупович, казвах той, е умен, а аз съм мрачен. Когато той му пуска фитиля и затова той се е наежил страшно.

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: Да, такова е впечатлението.

СТЕФАН САВОВ: Той го насочва да убие Макаров, а той убива Ана Робчук. В същност той я убива от ревност, защото имаше реплики, от които се разбира, че този я обича и страшно я ревнува. Затова така ви се е видяло, че през цялото време той седи така някак си особено. И когато влиза Ана с Макаров, той е готов даже там да направи скандал някакъв. А онзи го спира през цялото време, като му казва: "Чакай, чакай".

Та искам да кажа, другари, че така както аз се правя, наистина аз съм остър, но това трябва да е така, според мене. Ако то е действително много силно - аз бих желал и другите да се изкажат - тогава да намалат тази острота.

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: Публиката не може да го възприеме този образ така, както е даден.

СТЕФАН САВОВ: Значи трябва да се смекчи малко.

ОЛГА КИРЧЕВА: Ние съкращавахме. Тя е съкратена.

НИКОЛАЙ ЛИЛИЕВ: Тъкмо от там иде недоразумението, понеже Цанев слуша пиесата така както е съкратена, а вие я създавате. И за-

това се получава така.

СТЕФАН САВОВ: Значи трябва да се смекчи в грима.

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: И в грим, и в душа - тук-таме.

ПРЕДС. ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Ще се вземе под внимание изказването на др. Цанев, защото правилно е, че зрителят няма да се интересува дали е съкратена или не.

СТЕФАН САВОВ: По-нататък то се разбира защо е така, но отначалото действително не се разбира защо така се свърши.

СТ. СЪРЧАДЖИЕВ: Съкращения са направени на четири реплики, които нямат нищо общо с изяснението на образа.

СТЕФАН САВОВ: И още нещо исках да кажа, че аз съм съгласен с това, което тук се изтъкна, че Лили Попиванова не преживява това, което казва, а играе това, което казва. Така например в сцената с мене, още в първото действие, тя трябва да играе така, че да е явна омразата ѝ към мене, да ме ругае, тя просто не може да ме гледа, аз аз да бъда под нея и да ѝ се моля, като тя трябва да бъде нам тоя Белин. Но не излиза това, получава се едно нищо. Ето защо аз моля др. Сърчаджиев да обърне внимание на това.

СТ. СЪРЧАДЖИЕВ: С другата изпълнителка получава ли се това?

СТЕФАН САВОВ: Получава се. Другата е Жана Божилова, с нея се получава. Това исках да кажа.

СТ. СЪРЧАДЖИЕВ: Ще видим това.

ПРЕДС. ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Има думата Филип Филипов.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Днешната репетиция наистина протече малко трудно, малко разтегнато, защото в последните десет дни, другари, по една или друга обективна или друга причина актьорите са имали две или колко там репетиции. А днес, за да се получи такова впечатление, допринесоха и дългите паузи, които на предишните репетиции бяха по пет минути, а днес - още странно - станаха по 15 минути! И аз се страхувам, че има нещо, което др. Сърчаджиев е довършил, което е отежило и което трябва да се премахне.

СТ. СЪРЧАДЖИЕВ: Нищо подобно.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Корнизи ли са вмъкнати там, какво е вмъкнато, не знам,...

СТ. СЪРЧАДЖИЕВ: Само четири венчета.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: ... но ако паузите продължават повече от пет

минути, това е един неуспех.

ПРЕДС. ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Аз се смаях като ми казаха, че до 2 часа и половина е траяла репетицията днес.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Главното, това, което липсва на представлението, така както е изградено от режисьора, който има свой почерк - и затова трудно би могло да се дават конкретни препоръки за отделните сценки или образи и което може да се иска от режисьора, да му се внуши - това е да се получи един съгъстен ритъм и едно темпо по-бързо в провеждането на някои от сцените. Той по-добре от нас ги знае кои са тия сцени и трябва да се стреми към това нещо. Иначе трябва да отбележа, че сцените се различават звучно, с различен идеен и художествен акцент, сцени, които са по-важни или по-маловажни и всички те минаваха еднакво по темп - нещо, което в никакъв случай не би трябвало да се допусне.

В тия два дни аз смятам, че режисьорът трябва да иска и да се стреми да стегне пиесата по сюжетната линия. Все таки днес се разбра малко повече от друг път, че всичко това става за тия списъци, които разселените лица искат да занесат до Мюнхен, до съветската мисия. Но мене ми се струва, че още това не е достатъчно. Има възможност тия работи да бъдат акцентирани.

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: Мъничко се разбра, но разбра се.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: А'то трябва да бъде просто, съвсем ясно. А за това трябва по сюжетната линия да се тръгне. При затягане на работата.

"Тия неща, за които говориха др. Мирски и др. Лилиев, аз няма да ги повтарям. Тъкмо може би около тази обща линия и то сюжетната линия в пиесата, тия малки дребни неща, които иначе се постигат добре, трябва да бъдат групирани. А ритъмът и темпото ще се постигнат когато образите са върно изградени.

Пиесата е един неуспех за театъра, мисля аз. Хубава пиеса, възнуваща пиеса, на места в сценичното ѝ претворяване също така са постигнати възнуващи сцени.

Определено е изграден образът на Фрау Милх от Олга Кирчева - интересно, възнуващо, отговарящо на съдържанието. И егоистката в нея личи, и еснафката, и страхливата жена, която макар да е добра, е готова и извършва, подпомага да се извърши едно голямо престъпление.

Аз искам само да отбележа, че този мизансцен засега, върху тезгяха, е още неубедителен и неясен. Не казвам, че не може да остане, но мотивировката, за да се качи тя на тезгяха, да стигне до него, трябва да бъде по-убедителна. Стефан Савов трябва да се обърне към тезгяха с лице, за да може тя да отиде от другата страна, а да не бъде с гърба, както е сега, за да се оправдае, че тя търси неговото лице и неговите очи, за да му въздействува. Може би те ще потърсят, ще видят и ще оправят този мизансцен.

Стефан Савов е интересен и вярно изграден образ, но това, което др. Панев каза, е още по-вярно, че твърде е пресилена тази нервност в него. Др. Панев е прав в това, защото всички ситуации не са еднакво наситени и затова трябва да се получи едно външнообразно движение в предаването на неговото вътрешно състояние, а не както е сега - еднообразно, с външни неща. Смятам, че е малко пресилено. Той лесно би могъл да го постигне това.

За Великов искам да кажа две думи и аз. Това, което засега липсва, е липсата на чар и по тая линия трябва да се тръгне. Може би туй, което каза др. Петър Димитров, на всяка цена трябва да се изпробва, да видим дали дрехата няма да помогне, дали подстриганата коса няма да подпомогне.

ГЕОРГИ ПАНЕВ: Той е много натрупан с фанелата и палтото - като че ли има ангина!

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Изобщо трябва да се търси по външна линия някаква поправка - чрез дрехата и грима колкото се може повече да се потърси да се добие едно по-голямо обаяние, един чар на здрав мъж.

Разбира се, неговият глас и неговото лице до голяма степен дават отпечатък на по-възрасен човек, а не на 30-годишен. И аз не знам дали тук не трябва да преминем, за да има повече правда, към 35-годишен, а не 30-годишен човек.

КРЪСТЮ МИРСКИ: И аз мисля, че тук годините не трябва да останат.

ОЛГА КИРЧЕВА: Годините трябва да се махнат.

КРЪСТЮ МИРСКИ: Млад човек - това е достатъчно.

ПРЕДС. ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Да се увеличи 35 до 38 години. Така изглежда.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: В тия сцени, в които той говори за своя патриотизъм, за своята любов към родината, до известна степен лъха студенина, декламативност. Там трябва да се търси повече топлота, да се създаде мизансцен. Дупаринова да не му подава така хлапашки ръката.

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: Да, това е силно.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: И тя горката, вместо да бъде едно младо момиченце, което за пръв път е дошло в тая страна, да се почувствува, че всичко ѝ е странно, че тя всичко изглежда с любовните очи, за което говорят другите герои, а тя е една граматна ръка, с една лапа, като че ли тя е мечата лапа, а не Георги Георгиев, го сдружава! Нека това да се избегне. Това може да се постигне, мисля аз.

СТ.СЪРЧАДЖИЕВ: Никой път не е правила такова нещо.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Това са неща, които биха могли да се постигнат до петък.

В Георги Георгиев - за да не повтарям другарите - като че ли има истина в констатацията, че в първата картина - това го казаха другарите Цанев и Караславов - той трябва да даде образа повече с примитивност, отколкото с показване на грубост. В това отношение добре го охарактеризираха този образ другарите Цанев и Караславов. Да се търси това нещо, още повече, че в самия актьор тъкмо това му липсва, грубоватост му липсва и няма защо да го насаждаме у него. Той има доста мекота.

Аз смятам, че Петър Василев е малко пресилен по леката линия, по линията на водевилност някаква.

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: Това е право.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Ние играем сериозна драма и разбира се това, което Караславов каза, е абсолютно вярно, че той е адвокат, че той цитира, че той много е по-подвижен от другия, по-умен, по-хитър, по по-дъл и т.н., но все таки има едно пресилване в олекване на образа. А това лесно би могло да се избегне, когато се кажат тия неща на актьора.

Главното за Дупаринова, което искам да кажа, в първата картина, това е, че тя никак не се чувствува. И това, как ще стане, и как ще се предаде, не зная: че тая жена за пръв път стъпва в този град, на европейска земя.

НИКОЛАЙ ЛИЛИЕВ: А излиза, като че ли е била и пребила!

ФИЛИП ФИЛИПОВ: И специално в тази кръчма – тя сега се сре-
ща със своя годеник.

СЪРЧАДЖИЕВ: Просто нямам място в текста.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Не е до текста, а това е въпрос до интер-
претацията.

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: Кога идва тя?

СТ.СЪРЧАДЖИЕВ: Току-що пристига.

ГЕОРГИ ЦАНЕВ: Моето впечатление е, че тя си е там с тях.

СТ.СЪРЧАДЖИЕВ: Не, обратното.

ПЕТЪР ДИМИТРОВ: Дошла да проучи нещо.

СТ.СЪРЧАДЖИЕВ: Проучва, но никой не я знае, защото после
става дума за това.

ГЕОРГИ КАРАСЛАВОВ: По този въпрос искам да кажа само две приказки.

Мене ми се струва, че ако се смекчи конфликтът между Георги Георгиев, Мечата лапа, и Стефан Великов, значи този Андрей Макаров, първо, Мечата лапа ще се подготви за неговото прераждане в бъдеще, а и няма да има това заангажиране вниманието на публиката.

И там Маргарита Дупаринова като влезе, може да започне да се оглежда като човек, който наистина за пръв път попада на едно място.

Аз смятам, че в това ще се изрази тази промяна.

ЦАНЕВ: В пиесата как се разбира това?

ПРЕДС. ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Продължавай, другарю Филипов.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Аз приклячих. Смятам, че тия поправки, за които говорим тук, режисьорът би могъл да ги внуши на артистите. То изведнаж няма да се постигне, но щом ги насочим, те бавно и постепенно ще могат в 3-4 репетиции да ги нанесат.

Смятам, че в петък Комитетът би могъл да дойде. И дано няма тая лоша традиция, за която говори др. Лилев - час по-скоро да излезем и тая премиера. Това е важна политическа пиеса за нас; на много места хваща пиесата, емоционалността достига до зрителя, тя възнува.

За първата картина - може би тя е добра - са нужни една-две следобедни репетиции, не толкова, за да се изкусури пиесата, колкото да се дооточнят някои неясни места в нея, текстови и други места, да се акцентират, за да не звучи всичко еднакво, равно.

ПЕТЪР ДИМИТРОВ: Искам да кажа нещо. Решението на Комитета ще зависи до голяма степен от отношението на Художествения съвет.

ЦАНЕВ: Разбира се, първо е това какво ние ще решим.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Разбира се, моето мнение е, че трябва да се повика Комитетът.

ПЕТЪР ДИМИТРОВ: Когато се повика Комитетът Художествения съвет трябва да има здрави позиции.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Аз подкрепям тебе, бе Петре, че пиесата е узряла.

ПРЕДС. ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Тя ще зрее още, но вече може да се пусне.

честен, а ти искаш да покажеш овсите способности".

ЦАНЕВ: Той си мисли за кариерата.

ИВАНКА ДИМИТРОВА: Преди всичко при него е сметката. Мисля, че Андрей не дооточнява нещата. Той е добър, като актьор е прелестен на сцената, но не дооточнява нещата. И в това направление може още мъничко да му помогне др. Сърчаджиев, разбира се ако актьорът иска.

Главно, мисля, др. Сърчаджиев трябва да обърне особено внимание на отрицателните герои, защото много мъчно е да ги възприемем. Просто е мъчно да следим обхватната линия. Те просто пречат. Особено пък този Гец. Той непрекъснато скъсва линията. И даже не му разбираш какво говори. До там стигаме с тия натъртвания, с ръцете, с краката, с главата и с какво ли не. И се гримирал грозно, силно подчертано. И без това има силни линии на лицето, а се гримирал така ужасно, че прилича на някакъв ... Това мисля, др. Сърчаджиев трябва да оправи.

Въпреки, че соча тия недостатъци, които са типични за почти всяка наша пиеса, за почти всяка наша проява, мисля, че пиесата е хубава и може да се покаже на Комитета. Но ако режисьорът приема, може в това направление да направи известни корекции.

ОЛГА КИРЧЕВА: В същност кога ще се направят тия корекции?

СЪРЧАДЖИЕВ: Утре сутринта. Не всички, разбира се. Аз не съм съгласен с всички.

ПРЕДС. ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Режисьорът изслушва, но той си има свой начин на работа, свой метод. Той ще си прецени.

Има думата др. Магда Колчакова.

МАГДА КОЛЧАКОВА: Мене ми се струва, че авторът достатъчно е дал отрицателните образи да се саморазобличават. Те толкова много се разобличават, че на човек не му се вярва това. Те сами за себе си говорят. И режисьорът е направил извънредно много да подчертае, когато те се разобличават. Показва лопото, лошите звукове. Всичко е много акцентирано, много натъртено. Например истинско недоумение е, човек не може да повярва, никаква възможност не дава Георги Георгиев за това пречупване, което става у него. Той се движи, явява се като някакъв кинг-конг от филмите, страшно заангажира вниманието на хората, и те не следят появяването на

тая журналистка. Много е преднамерен, тенденциозен, лош, лош, лош, толкова лош, че остава непоносим, но не непоносим като отрицателен герой, а като актьор на сцената не може да го възприеме човек. Смятам, че той трябва да бъде нормално лош, все пак естествен. Такива хора, каквито е допустимо да се срещат в живота. Аз гледах Карлуковски. Той е много по-непосредствен, по-първичен.

ПРЕДС. ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Той е по-непосредствен.

МАГДА КОЛЧАКОВА: Последната картина, когато я гледах с Карлуковски, тогава се разплаках, не защото за пръв път гледах репетицията, а защото много ме затрогна Карлуковски. Видях тая тронава нечка, тоя първичен човек, че се е събудил, защото не беше толкова преднамерено лош, че да бъде изключено това пречупване. Значи, това ми е впечатлението, че това е най-неприятния и най-невероятния образ в пиесата. И смятам, че Карлуковски е много по-добър, по-убедителен от Георги Георгиев.

За Олга Кирчева. Аз не мога да приема тая сцена с този неволятен мизансцен, с това меткане на тезгяха. Това е невероятен мизансцен.

СЪРЧАДЖИЕВ: Аз държа на него.

ЛИЛИЕВ: Друг път не се лълееме масата, та беше по-добре.

МАГДА КОЛЧАКОВА: За мене тая жена, както каза др. Димитрова е германска крава. И тая картина не мога да я приема. И после, защо толкова грозна се е направила Олга Кирчева. Тя е в прекарала възраст жена, но тя е странно грозна в тая картина и неприятна. Как може тая жена все пак някакви чувства да е будила в Белин, да е ходил този човек с нея. С този грим тя като че ли е измъкната от вертеп. Тя е кръчмарка, самодоволна, храни се. Не е уродлива, грозна. А Олга Кирчева я прави грозна. Когато я гледах негримирана беше приятна. Верно е, че си сложи прическа. Благородство има в белите ѝ коси, но това благородство не върви за тая кръчмарка. Но като е сложила тая прическа много е лоша; просто да си остави своето лице, да не е толкова неприятна и противна.

Накрая, след картината с ключа, Олга Кирчева има незабравими моменти, трогателни моменти; чувствавам, че така действа в момента, защото това остава сега. Всички други играят, а тя не

играе. Незабравими ще бъдат за мене тия моменти на разпита и в полицията и след това реагирането и, срещата и с журналистката в кръчната. Странно хубава е, много хубава е. Но просто ни развали впечатлението и не ядоса в тая картина с това ситиене. Някакво сладострастие има в тая жена, пък не виждаш, че го има. Неубедително е.

Макаров за мене не само че не е млад 30 годишен севастополец, а той е просто един неприятен човек, един дръвник. И така, както е гримирен, е страшно грозен; никакво очарование няма. Стефан Великов в тая роля няма никакво очарование. Не можеш да повярваш, че с това момиче - те са сънародници - големи идеи ги облизават, откъснати от родината, почти в пленничество. Все пак трябва да има нещо друго.

ПРЕДС. ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: А с Джунов какво ще прави?

МАГДА КОЛЧАКОВА: Аз не съм гледала Джунов.

ПРЕДС. ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Той е още по-мрачен.

МАГДА КОЛЧАКОВА: Този е много неприятен. Никакво очарование няма. Просто не е симпатичен. Трябва да намерите друг другар. Защо се хващате за такъв. Дайте хубав образ, такъв ярък, светъл, положителен съветски човек.

СЪРЧАДЖИЕВ: Искане Карамитев, ама беше зает.

МАГДА КОЛЧАКОВА: Ето, Карамитев. Защо ще провалим пиесата с такова нещастно разпределение.

МАСАЛИТИНОВ: Мирослав Миндов.

МАГДА КОЛЧАКОВА: И той е мрачен.

НИКОЛАЙ ЛИЛИЕВ: Трябва слънчев образ, а Мирослав е мрачен.

ПРЕДС. ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Трябва светъл образ.

МАСАЛИТИНОВ: В ужасни условия живее и всяка светлина угасва.

МАГДА КОЛЧАКОВА: За мене най-голямото нещастие в тая пиеса е това, че главният герой, така хубав, е даден такъв нещастен и същевременно неподходящ.

ПРЕДС. ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Той ще се пооправи.

МАГДА КОЛЧАКОВА: Аз мисля, че няма да се справи, нито с подстригването, нито с подобрения костюм.

ЦАНЕВ: Защото вътрешното го няма.

МАГДА КОЛЧАКОВА: Стефан Великов ще се изгради ли за 4-5 дена? Просто смятам, че това не е роля за Стефан Великов.

СЪРЧАДЖИЕВ: Ти гледала ли си Джунов?

МАГДА КОЛЧАКОВА: Гледах го горе в цялата рететивционна зала.

СЪРЧАДЖИЕВ: Там не е нищо. На сцената трябва да го видиш.

МАГДА КОЛЧАКОВА: На сцената не съм го гледала.

СЪРЧАДЖИЕВ: Ирачен е и той.

МАГДА КОЛЧАКОВА: Ако се прави нещо от Джунов, да се направи нещо друго, светло. Сърцето на пиесата е съветския човек. А той е такъв ирачен, неприветлив. На всичко отгоре и така натъртва, така акцентира Стефан Великов, че нито един момент той не е симпатичен, а намо ли да стане очарователен, зашеляващ образ.

За мене Дупаринова играе навънредно възнино, много преиграва, извънредно много играе възнино. Нейните най-чести моменти, израз на нейното състояние, когато живее, вижда, събузда се, прозира нещата, се паразяват в пригласяване на косите. Току си буташе косите, преднамерено сядаше да бъде добре видена, да бъде с лице към публиката. И после какво е това интервю? Това като че ли е модно ревю с тия костюми. Нима е дошла от там да демонстрира цялата мода на американския хай-лайф с тия сменявания на костюмите, прическите, чантите, панките?

СЪРЧАДЖИЕВ: Американецът от сменява три пъти на ден костюмите - сутрин, на обед и вечер - и най-обикновеният човек.

МАГДА КОЛЧАКОВА: Ако тя е дошла тук като филмова звезда - да, но една журналистка, скромна - не съм съгласна. Смятам, че прекалено много се преоблича и докарва с костюмите си. И става празноглавка.

СЪРЧАДЖИЕВ: Само два костюма има - един син и един друг.

МАГДА КОЛЧАКОВА: Тя се преоблича. Толкова личи това, че тя иска да покаже, че е американка в облеклото. После, аз не съм съгласна, че при нея има развитие. Тя е отначалото такъв натрапващ се образ: аз съм помощителна, сега всички ще ви въртя. За мене нямаше един момент, където тя разкрива нещо. За нея всичко е ясно. Така се държи на сцената. Тя просто не се разви на един сантиметър от пализането на сцената. Тя не претърпя никакво развитие. Тя по един начин отреагирва всички събития, които остават пред нея.

Вторачване в публиката, ханене на устните и това пригледане на косите - всичко много възнио.

Лили Попиванова за мене е най-непретенциозно играеше. Верно, че не блести, но това е, защото имаше други, които показа непременно да заангажират вниманието към себе си. Смятам, че това бяха Дупаринаова и Георги Георгиев, които не дадоха възможност на нея да се види, които много търчаха. Затова тя остана по-равна. Не знам, но за мене Лили Попиванова е свезична, лека. И главно тя играе непретенциозно. Верно е, че тя можеше на места да бъде по-вгизбена, по-задълбочена. Но за мене от положителните образи Лили Попиванова играе непринудено, лаконично и разбира се не е ярка. Но аз не наиграм какво ярко трябва да има тук.

Другари! Никак не ми хареса Стефан Славов с тия криминални...

ПРЕДС. ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Лош грим.

ЦАНЕВ: Не само грим, но и цялото му държане.

МАГДА КОЛЧАКОВА: Не само грим. Позаденето му е абсолютно криминално. Казваш си: този ще свърши работа. И не дава възможност на публиката да следи за какво става въпрос. Този ще убие. Още отначалото, когато се изпречи Стефан Славов разбрах, че тук ще става клане. Никаква изненада нямаше за публиката. Все пак колкото и да казваме, че трябва да бъде ясен, за публиката трябва да има изненади, за да следи. Аз не виждам, на хората, които казваха, че следеха с жив интерес. Тяхното внимание, както и моето, бяха увлечени в такива необикновени чудаци, изпълнения и фигури.

За иззасцените. Чудни са, особени са, необикновени са иззасцените на др. Сърчаджиев. Особено в картината между Бенгали и Фрау Милх. Иззасцените са иззасцените.

И Петър Василев - прав беше др. Цанев - е водевилна фигура. И на мене ми се видя такава. Не е това все пак хитрец от класа, а е водевилна фигура.

Чапразов. На мене ми хареса Чапразов, само че у автора ли, у режисьора ли, не се е получило това да се разбере. Аз когато първият път гледах пиесата, омиах, че Чапразов лейтенантът, че бъде полезен човек.

МИЛКА ДИМИТРОВА: Е да, така е в началото.

МАГДА КОЛЧАКОВА: Той трябва да се загатне още отначалото,

Той е прекалено умен, прекалено преценява майора и си казва: Виж, той ги разбира какво струват. И затова после, когато се преобръща в същност неговата природа се проявява, ти си казваш: кога стана това, той беше друг човек, той така прецени, така разбра този майор Петърски какво струва. В случая той не трябва да бъде толкова умен, заангажиран, акцентиран, че преди прелома да звучи така положително.

МАСАЛИТИНОВ: Защо той обикна Норман? Все има нещо у него.

МАГДА КОЛЧАКОВА: Тя го обикна, защото е американка. Тя тук остава герой. Дошла тук, блискала се с действителността, остава герой. Тя е обикновена американка, той е обикновен американец и от тук идва нещастнето, че тя не идва като обикновена американка - аз имам такова впечатление - тя идва като определен, оформен герой. Никъде не се почувствува нейното.

МАСАЛИТИНОВ: Аз не съм съгласен.

МАГДА КОЛЧАКОВА: Намирам, че темпото е извънредно разтегнато. Извънредно се перчат и натъртват. Паузите са големи. И смятам, че е абсолютно необходимо да се направи съкращение на текста. Има места около огърлицата, около разпита, около празника в кръчмата, където могат да се направят съкращения. Има възможност за това. Много е дълга пиесата и темпото е много разтегнато.

Пиесата трябва да се види от Комитета непременно, защото и те сигурно ще направят бележки и след това ще може да се работи по техните бележки.

ПРЕДС. ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Другарко Кирчева! Ще кажете ли нещо?

ОЛГА КИРЧЕВА: Не.

ПРЕДС. ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Има думата др. Масалитинов.

МАСАЛИТИНОВ: Аз мисля, че пиесата е на добър път. Мене ме радва това, че има голяма разлика между гледането преди няколко дни и сегашното. Например относително Андрей Чапразов - това е образ, който подлежи на развитие, в него има нещо симпатично, младежко. Обърква се с Норман, а после той съобразява това и почва да се мени и дохожда вече до подлост.

Лили Попиванова - положителен характер, харесвам я.

В това, което говори др. Иванка Димитрова има нещо верно,

но има и нещо опасно. Забелязахте, че все пак трябва да бъде хубава театралността, което не изключва жизнената правда и социалната правда. Когато ние миналия път гледахме Петърсен, това не беше театър, а беше чорт какво знаеш какво. Днес е много по-добър. И вярвам, че ако режисьорът му направи бележка, той ще бъде още по-добър.

Но аз бих съветвал др. Сърчаджиев да промени някои мизансцени. Когато той лежи на купетката аз нито една дума не чувах. Искарайте тая сцена на първи план, гдето има две кресла и масичка, за да чуем разговора, защото този разговор е важен, принципиален.

За положителните и отрицателни образи ще кажа това, че те не загубват своята яркост и театралност. Може с тях същите да се направи това, което направихме с Петърсен в сравнение с миналия път.

Сега относително Мечата лапа. Малко е, че у него няма басов глас. Веднага всичко ще стане друго. И Карлуковски ще бъде по-добър в този смисъл. Трябва човек, който нищо особено не трябва да играе. Например този младият Стакатов.

НИКОЛАЙ ЛИЛИЕВ: И без туй Георги Георгиев играе като Стакатов.

МАСАЛИТИНОВ: Да, но той е стар. Той се чувствава хахаин. Той е американец. А другите са някаква сволач, някакви емигранти.

Аз приемам съвсем Петър Василев. Много водевилен - ето такъв сволач трябва да бъде той. Той на чужда сметка живее. Той е спекулант, печели много. Хиляди обеда на чужда сметка, ние бира на чужда сметка, противен характер, сволач.

За Дунаринова. Разбира се, малко е, че не е толкова красива, но тя несъмнено много талантива артистка е и тя ще намери себе си в пиесата, ще застане на място и ще зазвучи отлично.

За Стефан Савов. Казват, че е побойник. Слушайте, ваните вързани оставете. Той ще бъде така малко приятен. Публиката не може да го разбере. Той е такъв, че трябва да бие и да убива.

ПРЕДС. ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: За Макаров какво ще кажете?

МАСАЛИТИНОВ: Макаров не подхожда за ролята.

ПРЕДС. ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Какво ще правим тогава с

Джуров?

МАСАЛИТИНОВ: И двамата са неудачни. У нас въобще няма любовник. От кога ви говоря, вземете този Димитров от Димитрово.

ПРЕДС. ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Правим постъпки. Тежка е тая работа.

МАСАЛИТИНОВ: Любовник трябва да има с обаятелна външност. Великов е чудесен актьор, но какъв любовник може да бъде.

ПРЕДС. ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Свършихте ли? Да поканим ли в петък Комитета?

МАСАЛИТИНОВ: Канете, канете.

ПРЕДС. ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Има дуната др. Сърчаджиев.

СЪРЧАДЖИЕВ: Мене ми се струва, че във вашата критика вие бяхте доста меки. Аз бих казал, че в пиесата не е намерен още истинския стил, който трябва да има тя. Тя трябва да има публичен, политичен стил, много по-остър, много по-наситен с партийна страстност, отколкото сега. Мисля, че в пиесата това нещо още липсва, още го няма. Положихме доста усилия за това нещо. Много от работите, които вие тук казахте и които насочват натам, са казани на актьорите. Почти всичко, което вие казахте им е казано. Но не всичко може да се получи. Има възможности на актьора: дотук-оттук натам повече не може.

Безспорно е, че има много голяма вина и в режисьора. И режисьорът не всичко е успял да доведе докрай.

Аз не съм съгласен с др. Иванка Димитрова, че по отношение заострянето на отрицателните герои именно аз съзнателно съм държал за тая острога в отрицателните герои.

ИВАНКА ДИМИТРОВА: Не става дума за заостряне, Сърчо, а за показване, за игра на отрицателните образи. Ти ги намери оочните жора, дай ги цвят, но дай ги такива, каквито биха могли да съществуват.

ПРЕДС. ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Тя говори за ударението, но не за показването.

ИВАНКА ДИМИТРОВА: Каква острога - няма човешки чувства.

СЪРЧАДЖИЕВ: Ясно. Има някои неща, които не могат да се постигнат, а други, които могат да се постигнат. Сега ви казвам, че много неща няма да се постигнат. Ще се оправи образът на Петърски - цесе смекчи може би малко.

Има нещо верно в това за Савов, че Савов е премного подчертан убиец. Има и нещо верно в това, че Цупович е още водевилен, така чут-чут, гдето казват руснаците. Трябва да се намали, за да може да се получи това, което трябва да бъде.

За образа на Стефан Великов, който е централен образ на пиесата. В същност централен образ на пиесата е Норма Бенси, не е Стефан Великов. Центърът е на друго място, не във Великов, въпреки че е съветски герой. Аз не съм съгласен с др. Лилиев, че центърът е Ана Робчук и Андрей Макаров. Според мене, центърът е Норма Бенси. Именно тук се получава раздвоенето.

ПРЕДС. ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Но Макаров е причината тя да се прероди.

ЦАНЕВ: Той е слънцето, което осветлява тоя образ.

СЪРЧАДЖИЕВ: Сега за Макаров аз искам друг актьор, но понесе тоя друг актьор беше зает и още е зает, затова се спрехме на Стефан Великов. Затова той беше освободен от други пиеси. Трябва един опитен актьор. Ние знаехме трудностите, които ще срещнем със Стефан Великов, но той има нещо, което трябва да премахнем. Основното нещо, което трябва да се промени в него е позата. Премного има пзчене и поза във Великов. Това нещо ще се помъчим да го променим. Казвал съм и друг път: в него трябва да се получи човек, който отива на смърт с песен на уста, като на сватба. А това го няма. И в отношенията му с Ана Робчук няма разнообразие. В неговият характер това разнообразие още липсва. Няма го.

Аз искам, че с някои промени, според мене, спектакълът може в петък да се види от Комитета, защото и тогава ще се кажат някакви поправки, може би някои ще приемем, някои няма да приемем, ще ги нанесем и спектакълът ще върви.

Според мене, спектакълът ще има доста голямо въздействие. Антрактите ще се съкратят. Варвам, до 5 минути. Ще може да се достигне при една добра организация това.

ПЕТЪР ДИМИТРОВ: Стига сме правили тия масивни декорации в този малък театър.

СЪРЧАДЖИЕВ: Декорациите не са сложни. Тук има много реквизити.

Аз искам да задам един въпрос на другарите и моля общите

да се произнесат. На мене лично никак не ми харесва боята на декора на второто действие. Аз бих искал там да видя по-скоро — ей сега като гледам вече ме дразни, откровено казано — бих искал да променя този цвят, да го направя малко по-светъл, да проличат хората в него. Да прилича на вила. Така прилича на стая в града.

ПРЕДС. ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Утвен дом.

СЪРЧАДЖИЕВ: Виедат се Алпите. Та, бих искал един съвет.

ПЕТЪР ДИМИТРОВ: Ведата не е в боята. Оставете я както си е.

МИРСКИ: И все пак друго впечатление се добива от този цвят, който е сега. За вила никой няма да се сети.

ИВАНКА ДИМИТРОВА: Защо пък вила?

ПРЕДС. ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Другари! Да приключим. Аз днес бях възпрепятствуван — приемахме програмата за чествуването на Левски — и не можах да видя репетицията. Но от изказванията, които чух, ми стана ясно, че има известен напредък в репетициите. Много от съществениите грешки в постановката са хванати. И аз бих казал на др. Сърчаджиев онова, което и по-рано казах: дазе да тръгнеш по криминалната линия на пиесата, ритъм трябва, бе човек. Ритмът ще създаде свързване в едно цяло.

СЪРЧАДЖИЕВ: Хиляди пъти съм казвал: ритъм, търси ритъм, Стефане. Стефан каже една дума, прави пауза, каже втора дума, прави пауза. Колко пъти вече казвам това.

ПРЕДС. ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Просто средство имаш. Ти знаеш ли как се прави следствие?

СЪРЧАДЖИЕВ: Всеки тръгва по свои пътища. В една картина може да се получи, в друга не.

ПРЕДС. ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: За два дена това, което може да се направи, ще се направи. Но аз смятам, че дори и Комитетът да дойде, няма да проведе зрял спектакъл. Дори и Комитетът да разреши пиесата, спектакълът няма да бъде свършено зрял. Но има всички шансове спектакълът да узрее, защото правилно е насочен. В основната идея спектакълът е добре насочен. И героите правилно са насочени.

С тия забележки — някои герои да се тушират, други да се приповдигнат — спектакълът ще остане още по-добър.

Мене ме опасява едно нещо. Изграждането линията на положи-

телните герои не ме задоволява. Като се започне от Макаров, Анна Робчук и Фенси, те трябва да бъдат над вражеската линия, със чар, с душевни качества, с идеите, които носят. Цялата тази линия трябва да бъде побеждаваща. У нас не се получава това. Към това се стремим, но за сега не го виждаме. Верно, вината е в разпределението на ролите. На времето ние не можахме да намерим актьор за Макаров, а Макаров е, който ще даде тон на цялата линия. Но го няма. А това е основен въпрос за успеха на спектакъла - правилното разпределение. Закривам заседанието.

/Закрито в 19 ч. и 20 м./

(u) К. ЗИДАРОВ

(u) Ф. Филипов

(u) Н. О. Месалитинов

(u) Ст. Сърчаджиев

(u) Кр. Мирски

(u) М. Бениеш

(u) Н. Дилиев

(u) Г. Караславов

(u) Г. Цанев

(u) П. Димитров

(u) О. Кирчева

(u) Ст. Савов

~~Ст. Беников~~

(u) М. Колчкова

(u) И. Димитрова

(u) Е. Стефанов

Верно,

Секретар: Златков

О Б С Ъ Ж Д А Н Е

н а

ПОСТАНОВКАТА НА ПИЕСАТА "ПОД ЗЛАТНИЯ ОРЕЛ" ОТ ПРЕДСТА-
ВИТЕЛИ НА КНИЖ, ЗАЕДНО С ХУДОЖЕСТВЕНИЯ СЪВЕТ

София, събота, 21 февруари 1953 година

/ Открито в 16 часа в кабинета на представителя на КНИЖ
Славчо Васев след репетиция /

- 0 -

ПРЕДС. СЛАВЧО ВАСЕВ: Любен Денев и Стефан Каракостов няма да дойдат. Каракостов има лекция, а Любен Денев има съзвучие.

По процедурата. Др. Сърчаджиев ще изложи в 5-10 минути своя план и след това ние ще се изкажем.

СЪРЧАДЖИЕВ: Основната идея на пиесата, която ние искаме да изнесем, е разочарованието от замислите и действията на американските окупационни войски в Германия и наред с това да разкрием истинското лице на капиталистическия свят и да покажем себеотрицанието, доблестта и високия морал на озовския човек, като призовем към бдителност и мобилизация, защото враговете са в специална акция, която заплашва нашето мирно съществуване.

Чрез тази пиеса разобличавайки враговете, ние искаме да се борим за мира.

Основната идея на пиесата, която сме определили и която се потрудихме да намерим или по-конкретно основното действие е борбата за измъкване от лагера на американските власти разселените лица, които искат да се върнат в родината си, и още по-конкретно, борбата за предаване на списъците. Контрадействието в тази борба е запазването на съществуващото положение, при която борба са позволени всички средства и за попречване изпращането на списъците. Това са основните действия, които водят борбата в нашата пиеса.

Основните лагери, както сме ги разделили в пиесата, това са: лагерът на прогресивните сили и лагерът на силите на реакцията, и придружителите към тях лагери.

Прогресивните действащи лица са Андрей Макаров, Дуда Малцев

Ана Робчук, Норма Фенси, които се присъединява, а силата на реакцията са: Петърсен, носител на противодействието, Тома Бентли и Дупорич. Активни придружители смятаме: Боб Фодер, а пасивни придружители фрау Милх.

Американците ние има да ги покажем в четири различни групи. Фанатичен проводник на американския империализъм, това е Петърсен. Среден американец, лъшка се, обезверен, обезличен характер, без самостоятелност, човек, който постоянно се лъшка между опозицията и полицията, това е Бентли, който в края на краищата намира своето място в полицията. Прогресивната американска интелигенция са новата американка Норма и обикновения американец от народа, честен изпълнител, но затъпял от американската пропаганда, Боб Фодер. Това са за нас групите.

Мога да кажа за всяко действащо лице по отделно, но няма смисъл.

Общо звучение на спектакла ние искаме да получим един по-ленистичен спевкакъл, един публистичен, остър спектакъл. Това беше нашата цел. Доколко сме успели, ще кажете вие. Според мене, ние сме успели на доста голям процент да постигнем това, което беше първоначалната ни замисъл. Разбира се, на днешната репетиция се получи едно голямо нещастие, че трябваше актьорите да чакат час и половина гримирани, което извънредно много отеки днешната репетиция. Резултатите са по-добри, от тези, които днес имахме на репетицията.

Това е, което мога да кажа за пиесата.

ПРЕДС. СЛАВЧО ВАСЕВ: Положителните герои не делите ли?

СЪРЧАДЖИЕВ: Те са разделени също на групи: Андрей Макаров от една страна, Ана Робчук от друга страна и Дуда Малцев от трета страна. Те са активни прогресивни сили, носители на основната идея. Андрей Макаров и Дуда Малцев от една страна. Ана Робчук е самостоятелна. И Норма Фенси, която преминава към лагера, и Боб Фодер, който също преминава към групата.

ПРЕДС. СЛАВЧО ВАСЕВ: Да преминем направо към изказвания, без въпроси, защото в изказванията някои въпроси могат да се пояснят.

МАНДАДЖИЕВ: Аз не можах да видя началните картини. Много бях закъсал, не можах да присъствувам и не можах да видя първите няколко картини, та цялостно не бих могъл да се изкажа.

Аз имам впечатление от този спектакъл в Съветския съюз. Тук виждам друг вариант на пиесата. Мога да кажа, че там в онзи вариант имаше по-големи възможности за групировка на силите на действащите лица. Особено финалът там беше по-силен, по-оптимистичен, по-въздушевен.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: За литературния вариант ли говорим?

МАНДАДЖИЕВ: Да.

СЪРЧАДЖИЕВ: Онзи вариант, за който писа последната книжка от списанието "Драма и комедия".

МАНДАДЖИЕВ: Следователно, от такова силно впечатление което имам, за мене финалът, който се получава в този спектакъл е доста неоптимистичен.

И ако има нещо да кажа, то е за образа на моряка. В диалога на Макаров с Норман в пестата картина те попадат на места в известен сантиментализъм, който спорен мене би трябвало да се почиства и особено у Макаров за сметка на силата на въздействието на този образ като събирателен образ, още повече, че тази група в другия вариант е улеснена: съществуват около 5-6 души такива лица, доколкото си спомням. И не си спомням дали списъците не попадат в техни ръце. Остава една много внушителна група, която продължава да води борбата, поведена от Макаров. И затуй Макаров трябва да се почиства освъргено от сантименталните моменти, които има, особено в тази сцена с Норман.

Имак спектакълът е решен добре декоративно.

Аз малко за разпита на Макаров по иззаноцен мисля, че хубаво е решен в сцената на Петърсен, но така някак си иззаноценът на пестата не е напълно оправдан. Мисля, че е по-силен двубой между Макаров и Петърсен. Хубаво би било още малко да се потърси по-интересна схватка между двамата.

Друго особено, понеже не съм гледал целият спектакъл, не мога да кажа.

ВОЛОДИН: Искам да направя една забележка: Моля да се помисли върху един такъв въпрос. Аз бях на балкона и като говорех Андрей и Боб нищо не разбирах. Ако те не гледат в залата не се чува техния глас. У тях не е много добра дикцията. Абсолютно нищо не чувам от техния текст. Не че имат лоши гласове, но не зная защо нищо не се разбира. Ако може някак си да се обърнат теда говорят в залата. Другите

даже и зад гърба се разбират. А от тил нищо не се разбира.

Друго исках да кажа. Ето какво. Според мене трябва да се помисли за Норма. Тя луксозно се облича. Това по моему е много лошо. Ще създаде един ефект, че американците луксозно живеят. Тя всяко действие изва с различни тоалети, един от друг по-луксозни. Ако бъде все в един костюм, ще бъде значително по-хубаво.

Аз исках да кажа за Олга Кирчева: прекрасна игра, изключителна артистка в Народния театър. По моему най-хубава лирическа артистка. Но в сцената, когато е шияна, тя, по моему, премного минава границите. По-хубаво ще бъде ако това се избегне.

Сега исках да кажа главното ми възражение срещу Дунаринова. Мисля, че неудачно сте я избрали. Това е артистка характерна и нямаше да я правите героиня. Много неубедителна е и особено в началото. Това е едно чупене ужасно. Тя се прави на малко момиченце, на малко детенце, а при койната височина това е смело. И е много неприятно. После, тя е много висока. В сравнение с нея морякът изглежда много дребнишки човек, особено когато тя стои на авансцената. Тя е много висока. Главно, тя е много добра актриса, аз съм я гледал много пъти, но според мене, характерна актриса, никак не героиня и много неубедителна е нейната роля тук. А тя е много важна, тя носи голяма идейна нагруска и тя изпада в сантименталност или в такова сусюкане - сантиментално момиче - ах, неприятно. Или декламира и тенетът пропада. Не зная, много ви се иска да види дубльорката. За съжаление трябва да констатирам, че тя не е сполучлива. Тая роля е специално за Ирина Тасева, която, според мене, трябваше да играе тая роля.

За Ана Робчун искам да кажа, че в първото действие тя много крещи. Вобщо в първата картина всички много крещат. Трябва да ви кажа, че според мене за руските хора никак не е характерно да избухват изведнаж по всички поводи. Толкоз повече, когато тя е с този Белин, преди това тя казва на хазайката си, че тя вече се бои от него. Тя е спокойна, но като остане с него веднага почва такава истерика. То не е оправдано. Цялата работа е в това, че Ана пет години са я изчили, преследвали и какво ли не са я правили и тя до пълна степен все пак малко е била притисната, но не са успели да я сломят. А сега, като се появява Андрей Макаров и

45

77

другите, тя като че ли вижда своята родина, почувствува сили, тя взема списъците, тя от нищо не се бои. По моему, не трябва да се набияга на този момент. Тя трябва да се държи уверено, спокойно, също, както и Андрей в първата картина, той се държи предизвикателно, а според мене трябва да бъде много спокоен, уверен, съзнавайки своето превъзходство пред този Боб, своята сила, че зад него са другарите му, зад него е страната, родината, която няма да го остави, няма да го забрави. По моему, трябва да се доизясни този образ именно в това направление.

И да не викат. Ако Белин вика, могат да го разбера. Но всички останали прещят и това според мене не е много хубаво.

Няма да се съглася с едно. Вие говорехте за годеника Бентли, че е среден американец, който се люща и в края на краищата застава на страната на полицията. Според мене, не е правилно да се центрира, че той е един среден американец, който се люща и в края на краищата застава на страната на полицията. Според мене това е един човек, с либерална фразеология, който прикрива своето същество. Много кръсно постъпва. Това не е от лущане такова. Неговата душа е била лоша. Но той преди това, докато не е имало остро облъскване, когато човек трябва да се облече и покаже какво е, той се е прикривал с такива всякакви работи. Той нищо добро не прави. Той вижда преди това безобразия много и никакви клатушкания няма у него. И така само ги колекционизира: Петерсон направи това, направи онкова. А той никога нищо не е направили. От това Нарма ще спечели, защото накрая тя си отваря очите и вижда какъв човек е. Ако вие го правите такъв среден американец, който отива в лагера на Петерсен, ще бъде по моему по-лошо. Той трябва от самото начало да се покаже, че е двуличен човек.

МАНДАДЖИЕВ: Той е карьерист.

ВОЛОДИН: Повече няма какво да кажа. Спектакълът ми хареса зобщо.

ПРЕДС. СЛАВЧО ВАСЕВ: От нашата комисия другите другари отсъствуват. Ако др. Дютабанова иска да каже нещо?

ДЮСТАБАНОВА: Аз няма какво да кажа.

ПРЕДС. СЛАВЧО ВАСЕВ: Другите другари?

ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Вие сме гледали спектакъла, изказали сме се.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Изказването за Дупаринаова съвпада с нашето отношение към нейната интерпретация. Същото и ние правим, което каза др. Володин, само че той още повече го изясни. Но Ирина Тасева беше заета в "Часът на частното". Ние знаехме тия опасения и главно имаме същото отношение.

ПРЕДС. СЛАВЧО ВАСЕВ: Ако другарите от театъра считат, че нещо по-специално могат да кажат, да го кажат. Но нека да се изкажа аз и тогава ако има да кажат някои бележки.

Другари! Спектакълът, така, както е, е спектакъл политически. Особени възражения от наша страна няма. Ние спектакълът го пускаме. Както сте си го запланирали, другата седмица, когато намерите за добре, ще го пуснете да си влезе в производството.

Ние обаче трябва да направим няколко забележки, главно две забележки, и особено една, която има известно политическо значение. И разбира се, художествено, доколкото тия неща не са разделени едно от друго и доколкото другарите трябва да ги имат предвид в това число постановчика, артистите и ръководството на театъра: нас не ни удовлетворява трактовката на съветските хора в пиесата.

СЪРЧАДЖИЕВ И КАМЕН ЗИДАРОВ: Това си го знаехме ние.

ПРЕДС. СЛАВЧО ВАСЕВ: Въобще проблем голям, голяма творческа задача за нашия театър е съветските хора да проучим и да ги представим правилно, така, както са дадени в лицето на Макаров, в лицето на Дуда. Главно в тия двамата. Аз не говоря за Ана, защото макар и за Ана може да се каже нещо. Така, както са дадени това е всеки друг човек, но много малко съветски човек - особено Макаров. И тук има режисьорът недоглеждане или уклон силен, въобще да даде реакци-
рац, облъскващ се човек с един престъпник, какъвто е да кажем този Белин. И особено това е ярко изразено във втората картина, гдето той хваща стола, обръща го, сяда срещу него, и много провокаторски сяда, предизвиква, изважда дори нож. Аз смятам, че тая картина трябваше да се проведе другояче: Макаров съвършено спокоен, съвършено одързан, с много вътрешна сила и спокойствие, съобразителен. А не по този начин да реагира. Защото съветският човек, особено този боец, не може да реагира на такава провокация. А той се подава на една провокация, която може да го хвърли и провали цялото му дело. Макаров е в дъното на заговора, да изнесе списъка и спаси десетки хора от лагера, а той сяда срещу един престъпник, който

го провокира и се подава на провокацията на този престъпник. Това не е типично за съветски човек, и особено за съветски боец. В това извънредно е слабостта на създаването на образа.

Тая линия на Макаров е проведена в цялата пиеса. В една друга картина той влиза и се втурва, както сержанта се втурва в крчмата. Макаров ще отвори вратата и малко ще се огледа. Сержантът разбира се влиза по този начин, защото той се чувства като господар. Това са два признака, които показват, че в тълкуването на Макаров има такъв неправилен уклон: не се доближава до характерните съветски черти. Даден е един човек, който е поставен да защитава, да се бори, но не съветски човек. Тук в това е може би най-съществената слабост. Макаров трябва да се успокои, трябва да се съсредоточи, трябва да се концентрира. Стефан Великов трябва да се насочи нататък.

Мизансценът. Ако е нужно в тая първа картина с този нож трябва да се поинтели. И тук може да се каже за цялата постановка, че режисьорът се подава на тая криминална линия в спектакъла. Но много са подчертани тия моменти. Например този нож, който доста активно играе, първо при това стълкновение между Макаров и Белин, и след това това предаване ножа на Ана и т.н., този нож започва да бъде един център. Той пак ще бъде този център, то е неизбежно, но трябваше той така да се постави, така да се издигнат самите герои, щото той да извърши по-второстепенна функция. Една съобразителна проява на Макаров, който взоръжава Ана с един нож. А този нож изиграва такава фатална роля в тази комбинация.

Това е една забележка от по-сериозно естество за тълкуването на съветските хора.

СЪРЧАДЖЕВ: Авторът сам го иска този нож.

ПРЕДС. СЛАВЧО ВАСЕВ: аз не казвам да го няма, но той тук става център. На втори план ще трябва да остане.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Разнасят го, ръкомахат с него - това може да се тушира.

ПРЕДС. СЛАВЧО ВАСЕВ: Такива душевни качества да прояви, щото публиката да бъде завладяна от преживяването. А това минава като един по-частен случай - да се запази една подробност.

Тая подробност играе драматургическа роля, има функция в пиесата.

Но това е майсторството, да не се оставя този нож, това звено, да започне да играе такава първенствуваша роля и да отклонява публиката от правилната насока.

За Ана Робчук трябва просто да се съзнава, че Лили Попиванова не се справя с ролята. Ана е един такъв образ, който трябва да се запомни и да се помни до края на пиесата.

СЪРЧАДЖИЕВ: Ние пишем втора Ана, която е по-добра.

ПРЕДС. СЛАВЧО ВАСЕВ: Ана много вика, не е така събрана, не е много сърдечна. Особено тия моменти, когато тя се запознава с Макаров: тя чувства, опряла се на Макаров, любимият човек, на своята родина, на Съветския съюз. И от там се диктува тази положителност. И затова е нужно относителното спокойствие, за което говори др. Володин. В Лили Попиванова се получава неравност; има и кресъци. Въобще тя не си е намерила основата, почвата, където да стъпи. И затова зрителът я забравя докрая. Споменава се нейното име, но нейният образ, образът на тази настрадала девойка украинка, не остава никакъв чар.

Тази Норна, тя ѝ въздействува върху нейното преустройство.

Понее по този план тръгнахме с хората, аз смятам, че артистът, който играе Дуда - Тонев - има доста интересни изрази и средства. Но много сте го спуснали в една много задълбочена психология. Затова финала действително трябва да се измени. Трябва да се направи по-бодър. Когато говори за Украйна, за миналото си, няма защо да го казва така, с такива паузи, с такива въздишания. Трябва по-светло да го каже, с по-светла мечтателност. А особено заключителната сцена, когато тръгва и отпуска ръцете си - аз го казах на Сърчаджиев тогава - като клонете на плачуща върба. Той трябва да се изправи с цялото си тяло. Ние трябва да му дадем таа форма.

Финалът, другари, е действително много уния.

Правилна е забележката, която др. Володин направи за годеника.

Сега, разбира се, въпросът с Дунаринова е малко по-сложен. И аз не зная, тази талантлива актриса си въобразява, че провежда някакъв свой стил, някаква своя линия. Трябва да се воюва с тази актриса в това отношение, защото тя е един образ, който не го

изяснява със своята игра, а на места го замъглява и го прави откъслечен. Вън от това част от нейните думи не стигат до публиката, а тя ги казва просто на себе си, под стола, на масата, но не на публиката. Правилни са тия забележки, за това, че тя е облечена много хубаво. Но това не е в дадения случай решаващо. И аз отварям една скоба за Дунаринова: сигурно тя е оставена сама, вие не сте се намесили в нейната работа.

СЪРЧАДЖИЕВ: Напротив, много ѝ се намесваме, но тя е малко индивидуалистка.

ПРЕДС. СЛАВЧО ВАСЕВ: Аз помня и в Москва като беше дошла, тя продекламира две песни и просто ги проплака. И др. Бирман какво ѝ каза Масалитинов си спомня. Хубаво е да търсите за тая роля друга артистка. Тя върви по някакъв друг път и иска да направи нещо, но образа не го прави ясен и не достига до него.

Представлението днес има отначалото с малко разлят темп. Трябваше значи да има малко по-стегнат вид.

СЪРЧАДЖИЕВ: Вяло мина.

ПРЕДС. СЛАВЧО ВАСЕВ: Аз смятам, че е голяма сполука за нас, другари, тази пиеса.

Сазов на мене ми направи добро впечатление.

Василев и дори Вобчевски са добри. Вобчевски може би на някои места трябваше да не фъфи.

ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Гласово не е толкова добре.

ПРЕДС. СЛАВЧО ВАСЕВ: Добър е и Чапразов. Тази неяснот у Чапразов може да се изясни. Този либерал, който си играе с философски неудачно цитирани фрази някъде е ясен и определен. Така ще израсне действително повече Нормя.

Общо взето ще трябва да се успокои малко в този смисъл, че малко кресъци да има.

МАНДАДЖИЕВ: Дазе и Воб доста кряска.

ПРЕДС. СЛАВЧО ВАСЕВ: Сержантът е много добър, но някъде прекалява. Трябва повече задуховност. Той е очевидно млад човек - така се е намерил в себе си - не може сам да се контролира, трябва да му се внуши.

Накрая трябва да се похвали др. Кирчева - тя дава един много интересен образ.

Аз смятам, че Народният театър има един добър спектакъл и в това отношение трябва да го поздравим. Вие желали щото спектакъла да не спре с премиерата. Препоръчвам другарят режисьор и неговите помощници артисти да продължават да работят и да си поставят такава задача: колкото може да подобряват образите на осветските хора. Това ще бъде една задача в дадения спектакъл, който ще послужи като основа и утре, когато се облекваме с други пиеси, да навлезем в психиката на осветския човек и на неговото правилно и пълно отразяване на сцената.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Два въпроса. Първият въпрос е въпросът за костюмите на Норман, който беше повдигнат и в театъра. Аз смятам, че тук трябва да вземем решение, може ли с толкова костюми да се явява тя и как ще представи американката. И второ. Не може ли да се иска разрешение още малко да се съкрати пиесата, защото колкото и да бъдат съкратени антрактите, все пак дълго, дълго трае, - 4 часа без 10 минути.

СЪРЧАДЖИЕВ: Точно 3 часа и 40 минути, като се има предвид, че промените бяха увеличени средно на 8 минути. А трябва да бъдат средно 5 - 5 1/2 минути. Днес имаме струпени работи. Значи, представлението ще трае точно 3 1/2 часа.

МАНДАДЖИЕВ: Трябва да потърсите този вариант. Може би някои неща ще отпаднат.

СЪРЧАДЖИЕВ: Този вариант, по който се игра, в една от последните книжки на описание "Комедия и сатира" жестоко е бит именно за финала, че финалът са го преобразили шаблонно, плакатно.

МАНДАДЖИЕВ: Салия Галан е правил три варианта.

СЪРЧАДЖИЕВ: Този вариант не е печатен, защото той е убит след това. Ние играем по него. Той е преработил пиесата - не авторът, а друг един.

Аз съм съгласен с вас за тия тоалети. Те са в същност два-само че се сменя блузката. Блузката няма да се сменя. Но два тоалета трябва да останат. Американците са хора, които все пак по три пъти на ден сменят тоалета си. И при това касае се за една жена. Коледа е и няма да остане в един костюм.

ПРЕДС. СЛАВЧО ВАСЕВ: Аз в три-четири международни конференции съм участвувал с американски журналисти и не ми е правило

това впечатление. Напротив, те са едни от хората, които най-небрежно се носят. Ето сега във Финландия, в един хотел бяхме с американци. Жените също.

СЪРЧАДЖИЕВ: И аз съм живял с американци и зная.

ПРЕДС. СЛАВЧО ВАСЕВ: Аз говоря специално за журналистите, с които съм бил.

СЪРЧАДЖИЕВ: Но прави сте. Абсолютно право е и ще го премахна.

ВОЛОДИН: Това е особено важно. Особено младешта ще каже: "Я виж как са облечени, ах, каква блузка, ах каква дреха, ах какви обувки".

ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Ръководството на Комитета трябва да знае, че на нас още при първото гледане ни направи впечатление - и на режисьорския съвет, и на художествения съвет - че изграждането на положителната линия на героите е слабо главно поради липсата на Подходящ Макаров. В нашия театрален състав няма един очарователен артист-герой, какъвто трябва да бъде Макаров.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Искяхме го, но не го дадоха.

ПРЕДС. СЛАВЧО ВАСЕВ: За кого става дума?

ФИЛИП ФИЛИПОВ: За Веселин Василев.

ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Това едно. И второ, ние говорихме и върху това, дали не е много приповдигната вражеската линия и дали не е изразена по-силно. По тия въпроси ние помислихме. И права е вашата забележка. Време е в Народния театър да се намори да дойде един герой с очарование.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Само 5-6 души завършиха Школата.

ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Той трябва да носи не само външни данни, но и вътрешни душевни качества, какъвто трябва да бъде Макаров. Ние от Великов воля-неволя правим герой.

Сега ние имаме и втори състав. Аз моля др. Володин да дойде да види втората Ана Робчик, да види втория Макаров.

МАНДАДЖИЕВ: Кой е втория Макаров?

ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Джунов.

СЪРЧАДЖИЕВ: И той е ирачен.

ДИРЕКТОР КАМЕН ЗИДАРОВ: Джунов е оня сърдития, който играе в "Часът на частнето". Да ги видите, да не би там да са.

СЪРЧАДЖИЕВ: Имаме втора Норма Фенси.

ВОЛОДИН: Когато направите първата репетиция с тях обадете ми - ще дойда.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Пълни два състава имаме.

ПРЕДС. СЛАВЧО ВАСЕВ: По двата въпроса, които постави др. Филипов. По въпроса за костюмите се договорихме, а по втория въпрос това е чисто ваша работа. Ако успеете да съкратите спектакъла, добре. Ние тук в дадения случай няма да се месим.

ФИЛИП ФИЛИПОВ: Само че американците са много красиви. С грима трябва да се дадат по-изострени.

ДИРЕКТОР К. ЗИДАРОВ: Петерсън е много карикатурен.

ВОЛОДИН: Петерсън е направен много елегантен, фризиран.

ПРЕДС. СЛАВЧО ВАСЕВ: Да се помисли върху финала, другари, да се повдигне малко, да стане по-оптимистичен.

Закривам заседанието.

/Закрито в 16 ч. и 30 минути/.

(u) СЛ. ВАСЕВ.

(u) В. ВОЛОДИН

(u) Ж. МАНДАДЖИЕВ

(u) К. ЗИДАРОВ

(u) Ф. ФИЛИПОВ

(u) СТ. СЪРЧАДЖИЕВ

Верно,

Секретар: Завдаров